

Programación Docente de ALEMÁN APLICADO AO CANTO I-II

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro e 171/2016, do 24 de novembro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA FRANCÉS APLICADO

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	CANTO
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Colectiva
DEPARTAMENTO	CANTO								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	José A. Campo Edesa
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	José Antonio Campo Edesa
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1
ETCS/ CUADRIMESTRE			1,5	1,5					Idiomas	Galego, Castelán, Francés
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	José Antonio Campo				joseant_campo@cmvigo.com				Consultar táboa anexa	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Estudo da lingua alemá nos seus aspectos prosódico, fonolóxico e fonético. Adquisición dos coñecementos gramaticais básicos que permitan a comprensión do idioma. Autonomía no estudo das obras alemás e conciencia sobre a importancia, riqueza e valor do coñecemento dunha lingua estranxeira moi utilizada na música clásica e romántica.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Tanto o alemán como o resto dos Idiomas presentes nos estudos da titulación están en relación íntima e directa coas disciplinas que versan sobre todo o repertorio lírico (Repertorio Lied, Oratorio, Ópera, etc). A disciplina Alemán Aplicado debe capacitar ao alumnado para coñecer, comprender e utilizar axeitadamente a lingua alemá textos do repertorio, sendo quen de comunicar as ideas poético-musicais co mellor sentido prosódico e expresivo, así como unha correcta articulación e dicción.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T4, T6, T13
XERAIS	X8, X11, X24, X25
ESPECÍFICAS	EI1, EI2, EI5, EI6

3. Obxectivos

DESCRICIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Pronunciar axeitadamente os textos cantados do repertorio lírico en alemán	T2, T6, T13, X8, X11, X24, EI1, EI5, EI2
Coñecer os aspectos prosódicos, fonolóxicos e fonéticos propios da lingua alemá	T1, T2, T6, T13, X8, X11, X24, X25, EI1, EI2, EI5.
Afondar nos coñecementos gramaticais que permitan comprender a estrutura do alemán	T1, T2, T4, T6, T13, X8, X11, X24, X25, EI2, EI6.
Desenvolver os recursos vocais que lle permitan aplicar os coñecementos de fonética e prosodia particulares á lingua alemá	T1, T2, T6, T13, X8, X11, X24, X25, EI1, EI2, EI5

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
Fonoloxía e prosodia alemá	Coñecer os aspectos prosódicos, fonolóxicos e fonéticos propios da lingua alemá Comprender a importancia do coñecemento e análise dos textos poéticos e dramáticos utilizados na composición musical ó longo da historia.	TODAS
Lectura e comprensión dos textos do repertorio propio	Pronunciar axeitadamente os textos cantados en alemán. Profundar nos coñecementos gramaticais que permitan comprender a estrutura do idioma.	TODAS
Coñecemento do repertorio lírico alemán	Coñecer a música vocal propia da lingua alemá e poder entender o sentido xeral de calquera texto referente a devandita música.	TODAS
Metodoloxía de traballo autónomo	Dominar o uso das ferramentas para a correcta transcripción e tradución dos textos propios do repertorio lírico alemán	TODAS
Total de sesións por cuadrimestre		19

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN			I	II
HORAS PRESENCIAIS	Avaliación inicial	A avaliación inicial realizarase durante a primeira semana do curso escolar co fin de identificar as dificultades do alumnado, así como as súas necesidades de atención educativa	1	
	Clases teórico-prácticas	Práctica de textos cantados e falados. Corrección de textos transcritos e traducidos. Práctica dos fonemas propios da lingua alemá cantada e falada. Exercitación da escoita e comprensión do idioma alemán.	16	17
	Proba avaliativa teórico-práctica	Transcripción fonética, tradución, lectura e interpretación cantada.	2	2

HORAS NON PRESENCIAIS	Traballo Persoal	Práctica de textos cantados e declamados. Traballos de transcripción, tradución e lectura. Preparación do repertorio propio en francés. Traballo sobre documentos en vídeo, audio e escritos. Entrega e exposición do traballo de curso.	26	26
Total de horas por cuadrimestre			45	45
6. Avaliación				
FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN		COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA				
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)				
Traballo persoal	Observación da progresión do alumno na execución dos exercicios practicados nas clases, dos feitos na casa e os feitos a través do aula virtual, así como na aplicación ao canto dos aspectos prosódicos, fonolóxicos e fonéticos do idioma (lecturas, obras cantadas, etc.) Farase unha transcripción e tradución por semana que será entregada a través da aula virtual. O labor do alumno será avaliado cualitativa e cuantitativamente ao longo do curso. Só serán avaliados os traballos debidamente entregados en prazo e forma. O plaxio nos traballos suporá a no cualificación dos mesmos.		T1, T2, T4, T6, T13, X8, X11, X24, X25, E11, E12, E15, E16.	40%
	Transcripción fonética dun texto. Preténdese avaliar a capacidade do alumno para aplicar de xeito autónomo os coñecementos do alfabeto fonético.		T1, T2, T4, T6, T13, X8, X11, X24, X25, E11, E12, E15, E16.	20%
Exame	Tradución coa axuda do dicionario (en formato libro impreso que aportará o estudante) dun texto dunha obra lírica. Preténdese avaliar o grao de comprensión que o alumno acada do texto e a aplicación dos coñecementos gramaticais adquiridos. O alumnado estranxeiro, participante en programas de intercambio internacional, poderá acordar co docente a posibilidade de traducir o texto a outra lingua diferente do castelá e o galego.			10%
	Lectura declamada dun texto literario musical na lingua estranxeira. Preténdese avaliar o grao de comprensión e asimilación dos coñecementos fonéticos adquiridos e a súa capacidade para aplicalos de xeito autónomo á lectura dos textos escritos en francés.			15%
	Cantarase de memoria, pronunciando correctamente, o texto dunha obra orixinalmente escrita en alemán e na súa tonalidade orixinal. Preténdese avaliar a capacidade para relacionar os coñecementos do idioma co contido e tratamento musical e vocal.			15%
	Para aprobar o exame hai que obter polo menos as seguintes cualificacións en cada unha das catro partes da proba: 10 (transcripción); 5 (tradución); 7,5 (lectura declamada); 7,5 (cantar de memoria).			
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado.				
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)				
Exame	Transcripción fonética dun texto. Preténdese avaliar a capacidade do alumno para aplicar de xeito autónomo os coñecementos do alfabeto fonético.		T1, T2, T4, T6, T13, X8, X11, X24, X25, E11, E12, E15, E16.	30%
	Tradución coa axuda do dicionario (en formato libro impreso que aportará o estudante) dun texto dunha obra lírica. Preténdese avaliar o grao de comprensión que o alumno acada do texto e a aplicación dos coñecementos gramaticais adquiridos. O alumnado estranxeiro, participante en programas de intercambio internacional, poderá acordar co docente a posibilidade de traducir o texto a outra lingua diferente do castelá e o galego.			20%
	Lectura declamada dun texto literario musical na lingua estranxeira. Preténdese avaliar o grao de comprensión e asimilación dos coñecementos fonéticos adquiridos e a súa capacidade para aplicalos de xeito autónomo á lectura dos textos escritos en francés.			25%
	Cantarase de memoria, pronunciando correctamente, o texto dunha obra orixinalmente escrita en alemán e na súa tonalidade orixinal. Preténdese avaliar a capacidade para relacionar os coñecementos do idioma co contido e tratamento musical e vocal.			25%
	Para aprobar o exame hai que obter polo menos as seguintes cualificacións en cada unha das catro partes da proba: 15 (transcripción); 10 (tradución); 12,5 (lectura declamada); 12,5 (cantar de memoria).			
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)				
Exame	Transcripción fonética dun texto. Preténdese avaliar a capacidade do alumno para aplicar de xeito autónomo os coñecementos do alfabeto fonético.		T1, T2, T4, T6, T13, X8, X11, X24, X25, E11, E12, E15, E16.	30%
	Tradución coa axuda do dicionario (en formato libro impreso que aportará o estudante) dun texto dunha obra lírica. Preténdese avaliar o grao de comprensión que o alumno acada do texto e a aplicación dos coñecementos gramaticais adquiridos. O alumnado estranxeiro, participante en programas de intercambio internacional, poderá acordar co docente a posibilidade de traducir o texto a outra lingua diferente do castelá e o galego.			20%
	Lectura declamada dun texto literario musical na lingua estranxeira. Preténdese avaliar o grao de comprensión e asimilación dos coñecementos fonéticos adquiridos e a súa capacidade para aplicalos de xeito autónomo á lectura dos textos escritos en francés.			25%
	Cantarase de memoria, pronunciando correctamente, o texto dunha obra orixinalmente escrita en alemán e na súa tonalidade orixinal. Preténdese avaliar a capacidade para relacionar os coñecementos do idioma co contido e tratamento musical e vocal.			25%
	Para aprobar o exame hai que obter polo menos as seguintes cualificacións en cada unha das catro partes da proba: 15 (transcripción); 10 (tradución); 12,5 (lectura declamada); 12,5 (cantar de memoria).			
EXTRAORDINARIA				

Exame	Transcrición fonética dun texto. Preténdese avaliar a capacidade do alumno para aplicar de xeito autónomo os coñecementos do alfabeto fonético.	T1, T2, T4, T6, T13, X8, X11, X24, X25, E11, E12, E15, E16.	30%
	Tradución coa axuda do dicionario (en formato libro impreso que aportará o estudante) dun texto dunha obra lírica. Preténdese avaliar o grao de comprensión que o alumno acada do texto e a aplicación dos coñecementos gramaticais adquiridos. O alumnado estranxeiro, participante en programas de intercambio internacional, poderá acordar co docente a posibilidade de traducir o texto a outra lingua diferente do castelá e o galego.		20%
	Lectura declamada dun texto literario musical na lingua estranxeira. Preténdese avaliar o grao de comprensión e asimilación dos coñecementos fonéticos adquiridos e a súa capacidade para aplicalos de xeito autónomo á lectura dos textos escritos en francés.		25%
	Cantárase de memoria, pronunciando correctamente, o texto dunha obra orixinalmente escrita en alemán e na súa tonalidade orixinal. Preténdese avaliar a capacidade para relacionar os coñecementos do idioma co contido e tratamento musical e vocal.		25%
	Para aprobar o exame hai que obter polo menos as seguintes cualificacións en cada unha das catro partes da proba: 15 (transcrición); 10 (tradución); 12,5 (lectura declamada); 12,5 (cantar de memoria).		

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

DICCIONARIOS:

- *Duden Band 6, Aussprachewörterbuch & Co. Dudenredaktion.* Ed. Dudenverlag

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

- SiEBS, Theodor : *Deutsche Aussprache.* Ed. Walter de Gruyter
- ADAMS, David: *A handbook of diction for singers : Italian, German and French.* Ed. Oxford University Press, 2008
- FISCHER, Andreas: *Deutsch lernen mit Rhythmus.* Ed. Schubert-Verlag, Leipzig, 2007

RECURSOS EN LIÑA

- The LiederNet Archive (textos traducidos de lieder): <https://www.lieder.net>
- Libretos de óperas, cantatas, etc.: <http://www.kareol.es>
- Petrucci Music Library (partituras en liña): www.imslp.org
- <http://forum.worldreference.com>
- <http://www.duden.de>
- <https://www.deutschakademie.de>
- <https://www.schmopera.com>

Lieder, ópera e oratorio do repertorio alemán:

H. Schütz, L. van Beethoven, F. Mendelsohn; W. A. Mozart, C. M. von Weber, F. Schumann, J. Brahms, R. Schumann, R. Wagner, R. Strauss....

Programación docente de Canto (I a VIII)

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro e 171/2016, do 24 de novembro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA CANTO

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	CANTO
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Individual
DEPARTAMENTO	Canto								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	José Antonio Campo
CURSOS	1.º curso	2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	José Antonio Campo	
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1,5
ETCS/ CUADRIMESTRE	9	9	9	9	10	10	10	11	Idiomas	Galego, Castelán, Francés, Inglés, Alemán, Italiano
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	José Antonio Campo Edesa				joseant_campo@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	
	Patricia Blanco Piñeiro				patriciablanc@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	
	Noa Outomuro González				noa_outomuro@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Coñecemento das posibilidades técnicas do aparello fonador e utilización correcta do mesmo nas interpretacións. Desenvolvemento da técnica e dun estilo propio baseado no coñecemento dos criterios interpretativos que permitan abordar un repertorio representativo e axeitados ás calidades vocais.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	A disciplina ten relación directa coas propias da interpretación no canto (repertorios, concertación, escena lírica e interpretacións históricas). Por outra banda, e de maneira propedéutica coas materias de conxunto como a música de cámara e o coro. Debe capacitar ao alumnado no exercicio dunha labor interpretativa de alto nivel, de acordo coas características propias do seu instrumento tanto no papel solista como integrante dun conxunto, amosando suficiente coñecemento do instrumento e dominando as técnicas de interpretación do mesmo.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T6, T13, T15
XERAIS	X1, X3, X4, X6, X9, X10, X17, X21, X24
ESPECÍFICAS	EI1, EI2, EI3, EI4, EI5, EI6, EI7, EI8

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Demostrar o suficiente control corporal, cunha correcta respiración e emisión vocal, asimilando asemade actitudes que se deben eliminar por ser nocivas.	T1, T2, T3, X1, X3, EI1, EI2, EI5, EI7
Coñecer as técnicas escénicas que leva apareladas a súa actividade profesional.	T2, T13, X9, X10, X17, X21, X24, EI2, EI3, EI4, EI5
Desfrutar da experiencia gratificante que pode supoñer o encontro do timbre persoal da propia voz e como mellorar a súa calidade sonora.	T2, T6, T13, X6, X9, X10, EI1, EI2
Exercitarse de xeito auditivo sobre o timbre da propia voz e procura das distintas cores vocais.	T2, T6, T13, X6, X9, X10, EI1, EI2
Responder con correcto control sobre o aire e a afinación na realización de exercicios de vocalizacións diversos propostos polo profesor/a.	T2, T3, T6, T13, T15, X1, X3, X4, X9, X17, X21, EI2, EI3, EI4
Responder correctamente ás indicacións feitas polo profesor/a en todos os aspectos técnicos necesarios (legato, resoadores, fraseo, conexión co aire, etc.).	T1, T2, T3, T6, T13, X3, X4, X10, X17, X21, EI2, EI3, EI4, EI5

Utilizar as TIC en beneficio do seu estudo tanto para ampliar coñecementos mediante a escoita de cantantes diversos como para facer gravacións na clase e nas audicións de xeito que se exercite na autocrítica.	T1, T2, T3, T13, T15, X4, X6, X9, X10, X17, X21, E14, E15, E16, E17, E18
Aplicar toda a bagaxe de coñecementos no desenvolvemento da súa vida profesional.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, X1, X3, X4, X6, X9, X10, X17, X21, X24, E11, E12, E13, E14, E15, E16, E17, E18

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
Recursos de técnica vocal para o canto lírico.	A respiración. A emisión. Anatomía e fisioloxía aplicada ao canto. A tipoloxía vocal. Exercicios técnico-vocais e a súa aplicación práctica nas obras a interpretar.	T1, T2, T3, T6, T13, X1, X3, E11, E12, E15, E17
A articulación e o fraseo. A dicción.	Adestramento dos articuladores para a correcta pronuncia dos fonemas e o acadamento dunha boa dicción sen prexuízo da liña melódica e a expresión.	T1, T2, T3, T6, T13, X1, X3, X6, X9, X10, E11, E12, E15, E17
A afinación.	Adestramento da entoación e afinación correctas.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, X1, X3, X4, X6, X9, X10, X17, X21, E11, E12, E13, E14, E15, E17
O estilo interpretativo.	Tratamento vocal diferenciado en función do estilo e autor. Análise do texto musical e dramático e o autor. Traballo das posibilidades expresivas e creativas en relación coa interpretación musical.	T1, T2, T3, T6, T13, X1, X3, X6, X9, X10, X17, X21, X24, E11, E12, E13, E14, E15, E17
Estratexias de aprendizaxe e estudo.	Adestramento da autonomía do/a alumno/a cara o dominio técnico vocal e musical. A atención e a memoria.	T1, T2, T3, T6, T13, X1, X3, X4, X10, X17, X21, X24, E11, E12, E13, E14, E15, E17
As TIC e os seus beneficios no estudo.	Aplicacións das TIC á aprendizaxe vocal, musical e dramática.	T1, T2, T3, T13, T15, X4, X6, X9, X10, X17, X21, E14, E15
Total de sesións por cuadrimestre		19

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN			1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso	
			I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
HORAS PRESENCIAIS	Avaliación inicial	A avaliación inicial realizarase durante a primeira semana do curso escolar co fin de identificar as dificultades do alumnado, así como as súas necesidades de atención educativa.	1		1		1		1	
	Clases teórico-prácticas	Práctica de vocalizacións e exercicios de técnica vocal así como de das diversas obras do repertorio lírico propio/da alumno/a.	24,5	25,5	24,5	25,5	24,5	25,5	24,5	25,5
	Exposicións públicas	Audicións públicas do repertorio de curso que deberá ser interpretado de memoria agás o oratorio.	2	2	2	2	2	2	2	2
HORAS NON PRESENCIAIS	Traballo Persoal	Práctica e estudo persoal do traballo técnico e musical. Estudo das obras do repertorio lírico asignado polo profesor/a tanto dos aspectos musicais como dos textuais e dramáticos. A exposición do traballo de curso farase nas clases prácticas e nas audicións públicas.	242,5	242,5	242,5	242,5	272,5	272,5	272,5	302,5
Total de horas por cuadrimestre			270	270	270	270	300	300	300	330

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			

Audición pública	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 5 obras de memoria agás o oratorio.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, X1, X3, X4, X6, X9, X10, X17, X21, X24, E11, E12, E13, E14, E15	50%
Traballo Persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe das obras do repertorio, a implicación do alumno/a, o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, X1, X3, X4, X6, X9, X10, X17, X21, X24, E11, E12, E13, E14, E15, E16, E17, E18	50%

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..

AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)

Audición pública	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 5 obras de memoria agás o oratorio.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, X1, X3, X4, X6, X9, X10, X17, X21, X24, E11, E12, E13, E14, E15	50%
Traballo Persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe das obras do repertorio, a implicación do alumno/a, o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, X1, X3, X4, X6, X9, X10, X17, X21, X24, E11, E12, E13, E14, E15, E16, E17, E18	50%

AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)

Audición pública	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 5 obras de memoria.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, X1, X3, X4, X6, X9, X10, X17, X21, X24, E11, E12, E13, E14, E15	100%
-------------------------	---	---	------

EXTRAORDINARIA

Audición pública*	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 7 obras de memoria.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, X1, X3, X4, X6, X9, X10, X17, X21, X24, E11, E12, E13, E14, E15	100%
--------------------------	---	---	------

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto legislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

LIBROS

- ALIÓ, Myriam. *Reflexiones sobre la Voz*. Clivis, Barcelona, 1983.
- BATTAGLIA DAMIANI, D. *Anatomia della voce*. Ricordi, Milan,
- BERNAC, P. *The Interpretation of French Song*. W. W. Norton & Company, 1978.
- CANUYT, G. *La voz*. Librería Hachette, Buenos Aires, 1958.
- CARDÓ, A. *El lied romántico alemán*. Alianza Música, 2017.
- CHENG, S. Chun-Tao. *El Tao de la Voz*. Ediciones Gaia. Madrid, 1993.
- COTARELO Y MORI, Emilio. *Historia de la zarzuela o sea el drama lírico en España, desde su origen a fines del siglo XIX*. Ed. Música Hispana 2001
- DE SANTIAGO, Anton. *Voz e Canto*. Xunta de Galicia, Santiago de Compostela, 1990.
- FRAGA, F. *La ópera*. Acento editorial, Madrid, 1997.
- H. E. SMITHER. *A history of the Oratorio*. Ed. he University of North Carolina Press, Chapel Hill, 1977
- HUSSON, R. *La voix chantée*, París 1960.
- L. IGLESIAS DE SOUZA. *El teatro lírico español*. Ed. Diputación de A Coruña, 1992
- MANSION, M. *Estudio del Canto*. Ricordi, Buenos Aires, 1947.
- MARI, N. *Canto e Voce*. Ricordi, Milán, 1970.
- Mc CALLION, M. *El Libro de la Voz*. Urano. Barcelona, 1998.
- PERELLÓ, J., CABALLÉ, M., GUITART, E. *Canto –Dicción*. Edit. Científico-Médica. Barcelona 1975.
- QUIÑONES, CARMEN. *El cuidado de la voz*. Ed. Aljibe. Madrid, 1997.
- REGIDOR ARRIBAS, R. *Aquellas zarzuelas*. Alianza Música. Madrid, 1996.
- REGIDOR ARRIBAS, R. *La voz en la zarzuela*. Real Musical. Madrid, 1991.
- REGIDOR ARRIBAS, R. *Temas del Canto. Vol. I y II*. Real Musical. Madrid, 1975.
- S. SADIE (coord.). *The New Grove Dictionary of Opera*. Ed. Macmillan Press. Londres, 1992
- VIÑAS, Francisco. *El arte del canto*. Salvat. Barcelona, 1932.

PARTITURAS

Edicións recomendadas: ICCMU y SGAE (zarzuela)

Edicións recomendadas: Bärenreiter y Ricordi (ópera)

Edicións recomendadas: Peters, Breitkopf y Bärenreiter (oratorio)

RECURSOS EN LIÑA

Libretos de óperas, cantatas, etc.: <http://www.kareol.es>

Lied Center for Performing Artist: <https://www.liedcenter.org/>

Music Files: <https://www.mfiles.co.uk/>

Opera Blogs: <https://blogs.opera.com/news/>

Petrucci Music Library (partituras en línea): www.imslp.org

Revista especializada Ópera Actual: <https://www.operactual.com/>

Sheet Music Archive (catálogo de obras en línea): www.sheetmusicarchive.net

William and Gayle Cook Music Library (colección de lieder en inglés, alemán y francés): <http://www.dlib.indiana.edu/variations/scores/song.html>

Programación docente de Canto 2º Instrumento I a IV

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro e 171/2016, do 24 de novembro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA CANTO SEGUNDO INSTRUMENTO

ESPECIALIDADE	Varias				ITINERARIO	Varios				
CARÁCTER	B) Obrigatoria				TIPO DE CLASES	Individual				
DEPARTAMENTO	Canto				XEFE/A DO DEPARTAMENTO	José Antonio Campo				
CURSOS	1.º curso	2.º curso	3.º curso	4.º curso	COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	José Antonio Campo				
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1
ETCS/ CUADRIMESTRE	3	3	3	3					Idiomas	Galego, Castelán, Francés, Inglés, Alemán, Italiano
DOCENTES	NOME E APELIDOS			MAIL/TEL/WEB			TITORÍA			
	José Antonio Campo			joseant_campo@csmvigo.com			Consultar táboa anexa			
	Patricia Blanco Piñeiro			patriciablanc@csmvigo.com			Consultar táboa anexa			
	Noa Outomuro González			noaoutomuro@csmvigo.com			Consultar táboa anexa			

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Adquisición das destrezas básicas para a interpretación musical cun segundo instrumento. Práctica da técnica instrumental e aprendizaxe do repertorio principal de nivel axeitado. Preparación para a interpretación en público, como solista ou formando parte dun grupo.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Non se requiren coñecementos previos para o primeiro cuadrimestre. Para os demais, os adquiridos no cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Ten relación directa coa disciplina de Coro.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T6, T13, T15.
XERAIS	X1, X3, X4, X6, X8, X11, X13, X21, X24.
ESPECÍFICAS	EC1, EC9, EP2, EP3, EP5.

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Responder con control correcto do aire e a afinación na realización de vocalizacións diversas propostas polo profesor/a.	T3, T6, X3, X6, X11, EP2.
Esercitarse auditivamente sobre o timbre da propia voz e procura dos distintos cores vocais.	T2, T3, T6, T15, X3, X6, X11, X24, EP2, EP3.
Desfrutar da experiencia gratificante que pode supoñer o encontro do timbre persoal da propia voz e como mellorar a súa calidade sonora.	T2, T6, T3, T15, X3, X6, X11, X24, EP2, EP3.
Responder con correcto control sobre o aire e a afinación na realización de exercicios de vocalizacións diversas propostas polo profesor/a.	T2, T3, T6, T13, T15, X1, X3, X4, X9, X17, X21, EI2, EI3 EI4.

Realizar as interpretacións demostrando o suficiente control corporal, cunha correcta respiración e emisión vocal. Asimilando asemade actitudes que se deben eliminar por resultar nocivas.	T2, T3, T6, T13, T15, X1, X3, X11, X21, EC1, EC9, EP2, EP3, EP5..
Utilizar as TIC en beneficio do seu estudo, tanto para ampliar coñecementos mediante a escoita de cantantes diversos como para facer gravacións na clase e nas audicións de modo que se exercite a autocrítica.	T1, T2, T3, T13, T15, X4, X6, X9, X10, X17, X21, E14, E15.
Aplicar toda a vagaxe de coñecementos no desenvolvemento da súa vida profesional.	T2, T3, T6, T13, T15, X1, X3, X6, X8, X21, X24, EC1, EC9, EP2, EP3, EP5..
Responder con control correcto do aire e a afinación na realización de vocalizacións diversas propostas polo profesor/a.	T3, T6, X3, X6, X11, EP2.

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
Recursos de técnica	A respiración. A emisión. Anatomía e fisioloxía aplicada ao canto. A tipoloxía vocal. Exercicios técnico-vocais e a súa aplicación práctica nas obras a interpretar.	Todas
Hixiene vocal. O aparello fonador.	Teoría sobre aparello fonador	Todas
A afinación.	Adestramento da entoación e afinación correctas.	Todas
O estilo interpretativo.	Tratamento vocal diferenciado en función do estilo e autor. Análise do texto musical e dramático e o autor. Traballo das posibilidades expresivas e creativas en relación coa interpretación musical.	Todas
Estratexias de aprendizaxe e estudo.	Adestramento da autonomía do/a alumno/a cara o dominio técnico vocal e musical. A atención e a memoria.	Todas
As Tic e os seus beneficios no estudo.	Aplicacións das TIC á aprendizaxe vocal, musical e dramática.	Esporádicas
Total de sesións por cuatrimestre		19

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN			1.º curso		2.º curso	
			I	II	III	IV
HORAS PRESENCIAI	Avaliación inicial	A avaliación inicial realizarase durante a primeira semana do curso escolar co fin de identificar as dificultades do alumnado, así como as súas necesidades de atención educativa.	1		1	
	Clases teórico-prácticas	Práctica de vocalizacións e exercicios de técnica vocal así como de das diversas obras do repertorio lírico propio/da alumno/a.	16	17	16	17
HORAS NON PRESENCIAIS	Exposicións públicas	Audicións públicas do repertorio de curso que deberá ser interpretado de memoria agás o oratorio.	2	2	2	2
	Traballo Persoal	Práctica e estudo persoal do traballo técnico e musical. Estudo das obras do repertorio lírico asignado polo profesor/a tanto dos aspectos musicais como dos textuais e dramáticos. A exposición do traballo de curso farase nas clases prácticas e nas audicións públicas.	71	71	71	71
Total de horas por cuatrimestre			90	90	90	90

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			

Audición pública	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 5 obras de memoria agás o oratorio.	T13, X1, X3, X4, X6, X8, X11, X13, X21, EC1, EP3, EP5.	50%
Traballo Persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superacións das distintas fases da aprendizaxe das obras do repertorio, a implicación do alumno/a, o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, X1, X3, X4, X8, X11, X13, X21, X24, EC1, EC9, EP2, EP3, EP5.	50%

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..

AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)

Audición pública	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 5 obras de memoria agás o oratorio.	T13, X1, X3, X4, X6, X8, X11, X13, X21, X24, EC1, EC9, EP2, EP3, EP5.	50%
Traballo Persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superacións das distintas fases da aprendizaxe das obras do repertorio, a implicación do alumno/a, o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, X1, X3, X4, X8, X11, X13, X21, X24, EC1, EC9, EP2, EP3, EP5.	50%

AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)

Audición pública	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 5 obras de memoria.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, X1, X3, X4, X6, X8, X11, X13, X21, X24, EC1, EC9, EP2, EP3, EP5.	100%
-------------------------	---	--	------

EXTRAORDINARIA

Audición pública	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 7 obras de memoria.	T1, T2, T3, T6, T13, T15, X1, X3, X4, X6, X8, X11, X13, X21, X24, EC1, EC9, EP2, EP3, EP5.	100%
-------------------------	---	--	------

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

LIBROS

- ALIÓ, Myriam. *Reflexiones sobre la Voz*. Clivis, Barcelona, 1983.
- BATTAGLIA DAMIANI, D. *Anatomia della voce*. Ricordi, Milan,
- BERNAC, P. *The Interpretation of French Song*. W. W. Norton & Company, 1978.
- CANUYT, G. *La voz*. Librería Hachette, Buenos Aires, 1958.
- CARDÓ, A. *El lied romántico alemán*. Alianza Música, 2017.
- CHENG, S. Chun-Tao. *El Tao de la Voz*. Ediciones Gaia. Madrid, 1993.
- COTARELO Y MORI, Emilio. *Historia de la zarzuela o sea el drama lírico en España, desde su origen a fines del siglo XIX*. Ed. Música Hispana 2001
- DE SANTIAGO, Anton. *Voz e Canto*. Xunta de Galicia, Santiago de Compostela, 1990.
- FRAGA, F. *La ópera*. Acento editorial, Madrid, 1997.
- H. E. SMITHER. *A history of the Oratorio*. Ed. he University of North Carolina Press, Chapel Hill, 1977
- HUSSON, R. *La voix chantée*, París 1960.
- L. IGLESIAS DE SOUZA. *El teatro lírico español*. Ed. Diputación de A Coruña, 1992
- MANSION, M. *Estudio del Canto*. Ricordi, Buenos Aires, 1947.
- MARI, N. *Canto e Voce*. Ricordi, Milán, 1970.
- Mc CALLION, M. *El Libro de la Voz*. Urano. Barcelona, 1998.
- PERELLÓ, J., CABALLÉ, M., GUITART, E. *Canto –Dicción*. Edit. Científico-Médica. Barcelona 1975.
- QUIÑONES, CARMEN. *El cuidado de la voz*. Ed. Aljibe. Madrid, 1997.
- REGIDOR ARRIBAS, R. *Aquellas zarzuelas*. Alianza Música. Madrid, 1996.
- REGIDOR ARRIBAS, R. *La voz en la zarzuela*. Real Musical. Madrid, 1991.
- REGIDOR ARRIBAS, R. *Temas del Canto. Vol. I y II*. Real Musical. Madrid, 1975.
- S. SADIE (coord.). *The New Grove Dictionary of Opera*. Ed. Macmillan Press. Londres, 1992
- VIÑAS, Francisco. *El arte del canto*. Salvat. Barcelona, 1932.

PARTITURAS

Edicións recomendadas: ICCMU y SGAE (zarzuela)

Edicións recomendadas: Bärenreiter y Ricordi (ópera)

Edicións recomendadas: Peters, Breitkopf y Bärenreiter (oratorio)

CONCONE. Opus 12. Ricordi.

RECURSOS EN LIÑA

Libretos de óperas, cantatas, etc.: <http://www.kareol.es>

Lied Center for Performing Artist: <https://www.liedcenter.org/>

Music Files: <https://www.mfiles.co.uk/>

Opera Blogs: <https://blogs.opera.com/news/>

Petrucci Music Library (partituras en liña): www.imslp.org

Revista especializada Ópera Actual: <https://www.operactual.com/>

Sheet Music Archive (catálogo de obras en liña): www.sheetmusicarchive.net

William and Gayle Cook Music Library (colección de lieder en inglés, alemán y francés): <http://www.dlib.indiana.edu/variations/scores/song.html>

Programación docente de Canto Instrumento Principal I a VI

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro e 171/2016, do 24 de novembro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA INSTRUMENTO PRINCIPAL

ESPECIALIDADE	MÚSICOLOXÍA, PEDAGOXÍA, PRODUCCIÓN E XESTIÓN								ITINERARIO	Varios
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Individual
DEPARTAMENTO	Canto								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	José Antonio Campo
CURSOS	1.º curso	2.º curso	3.º curso	4.º curso					COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	José Antonio Campo
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase	1
ETCS/ CUADRIMESTRE	6	6	6	6	6	6			Idiomas	Galego, Castelán, Francés, Inglés, Alemán, Italiano
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	José Antonio Campo Edesa				joseant_campo@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	
	Patricia Blanco Piñeiro				patriciablanco@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	
	Noa Outomuro González				noaoutomuro@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	

2. Descriptor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Desenvolvemento das capacidades artísticas, expresivas e técnicas no instrumento ou voz e coñecemento dos diferentes criterios interpretativos.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Ten relación directa con disciplinas como Técnica vocal, Coro e Música de conxunto. A disciplina de Canto debe capacitar ao alumno/a no exercicio dunha labor interpretativa adecuada ás características do seu instrumento, tanto no papel solista como formando parte dun conxunto, amosando suficiente coñecemento do seu instrumento facilitando a súa labor como futuro docente da especialidade de Pedagogía.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T6, T15.
XERAIS	X1, X3, X6, X11, X21, X24.
ESPECÍFICAS	EP4

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Demostrar o suficiente control corporal, cunha correcta respiración e emisión vocal, asimilando asemade actitudes que se deben eliminar por ser nocivas.	T2, T3, T6, X3, X6, X11, EP4.
Coñecer as técnicas escénicas que leva a súa actividade profesional.	T1, T2, T3, T6, T15, X3, X6, X11, EP4
Desfrutar da experiencia gratificante que pode supoñer o encontro do timbre persoal da propia voz e como mellorar a súa calidade sonora.	T1, T2, T3, T6, T15, X3, X6, X11, X24 EP4
Exercitarse auditivamente sobre o timbre da propia voz e procura dos distintos cores vocais.	T1, T2, T3, T6, T15, X1, X3, X6, X11, EP4
Responder con correcto control sobre o aire e a afinación na realización de exercicios de vocalizacións diversas propostas polo profesor/a.	T1, T2, T3, T6, T15, X1, X3, X6, X11, EP4

Responder correctamente as indicacións feitas polo profesor/aen todos os aspectos técnicos necesarios(Legato, resoadores, fraseo, conexión co aire...)	T1, T2, T3, T6, T15, X1, X3, X6, X11, EP4
Utilizar as TIC en beneficio do seu estudo, tanto para ampliar coñecementos mediante a escoita de cantantes diversos como para facer gravacións na clase e nas audicións de modo que se exercite a autocrítica.	T1, T2, T3, T6, T15, X1, X3, X6, X11, ,EP4
Aplicar toda a bagaxe de coñecementos no desenvolvemento da súa vida profesional	T1, T2, T3, T6, T15, X1, X3, X6, X11, X21, X24, EP4

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
Recursos de técnica	A respiración. A emisión. Anatomía e fisioloxía aplicada ao canto. A tipoloxía vocal. Exercicios técnico-vocais e a súa aplicación práctica nas obras a interpretar.	Todas
A articulación e o fraseo. A dicción.	Adestramento dos articuladores para a correcta pronuncia dos fonemas e o acadamento dunha boa dicción sen prexuízo da liña melódica e a expresión.	Todas
A afinación.	Adestramento da entoación e afinación correctas.	Todas
O estilo interpretativo.	Tratamento vocal diferenciado en función do estilo e autor. Análise do texto musical e dramático e o autor. Traballo das posibilidades expresivas e creativas en relación coa interpretación musical.	Todas
Estratexias de aprendizagem e estudo.	Adestramento da autonomía do/a alumno/a cara o dominio técnico vocal e musical. A atención e a memoria.	Todas
As Tic e os seus beneficios no estudo.	Aplicacións das TIC á aprendizaxe vocal, musical e dramática.	Esporádicas
Total de sesións por cuadrimestre		19

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN			1.º curso		2.º curso		3.º curso	
			I	II	III	IV	V	VI
HORAS PRESENCIAIS	Avaliación inicial	A avaliación inicial realizarase durante a primeira semana do curso escolar co fin de identificar as dificultades do alumnado, así como as súas necesidades de atención educativa.	1				1	
	Clases teórico-prácticas	Práctica de vocalizacións e exercicios de técnica vocal así como de das diversas obras do repertorio lírico propio/da alumno/a.	16	17	17	17	16	17
	Exposicións públicas	Audicións públicas do repertorio de curso que deberá ser interpretado de memoria agás o oratorio.	2	2	2	2	2	2
HORAS NON PRESENCIAIS	Traballo Persoal	Práctica e estudo persoal do traballo técnico e musical. Estudo das obras do repertorio lírico asignado polo profesor/a tanto dos aspectos musicais como dos textuais e dramáticos. A exposición do traballo de curso farase nas clases prácticas e nas audicións públicas.	161	161	161	161	161	161
Total de horas por cuadrimestre			180	180	180	180	180	180

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Audición pública	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 5 obras de memoria agás o oratorio.	T1, T6, T15, X1, X3, X6, X11, X21, EP4	50%

Traballo Persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superacións das distintas fases da aprendizaxe das obras do repertorio, a implicación do alumno/a, o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T2, T3, T6, T15, X3, X6, X21, X24, EP4	50%
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
Audición pública	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 5 obras de memoria agás o oratorio.	T3, T15, X1, X3, X6, X11, X21, X24, EP4	50%
Traballo Persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superacións das distintas fases da aprendizaxe das obras do repertorio, a implicación do alumno/a, o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T2, T3, T6, T15, X1, X3, X6, X11, X21, X24, EP4	50%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
Audición pública	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 5 obras de memoria.	T1, T2, T3, T6, T15, X1, X3, X6, X11, X21, X24, EP4	100%
EXTRAORDINARIA			
Audición pública	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 7 obras de memoria.	T1, T2, T3, T6, T15, X1, X3, X6, X11, X21, X24, EP4	100%
ERASMUS			
Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.			
Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.			
7. Alumnado con necesidades educativas especiais			
DESCRIPCIÓN		CRITERIOS E PAUTAS	
No marco do establecido no Real decreto legislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberán cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.		Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.	
8. Bibliografía, materiais e documentos			

LIBROS

- ALIÓ, Myriam. *Reflexiones sobre la Voz*. Clivis, Barcelona, 1983.
- BATTAGLIA DAMIANI, D. *Anatomia della voce*. Ricordi, Milan,
- BERNAC, P. *The Interpretation of French Song*. W. W. Norton & Company, 1978.
- CANUYT, G. *La voz*. Librería Hachette, Buenos Aires, 1958.
- CARDÓ, A. *El lied romántico alemán*. Alianza Música, 2017.
- CHENG, S. Chun-Tao. *El Tao de la Voz*. Ediciones Gaia. Madrid, 1993.
- COTARELO Y MORI, Emilio. *Historia de la zarzuela o sea el drama lírico en España, desde su origen a fines del siglo XIX*. Ed. Música Hispana 2001
- DE SANTIAGO, Anton. *Voz e Canto*. Xunta de Galicia, Santiago de Compostela, 1990.
- FRAGA, F. *La ópera*. Acento editorial, Madrid, 1997.
- H. E. SMITHER. *A history of the Oratorio*. Ed. he University of North Carolina Press, Chapel Hill, 1977
- HUSSON, R. *La voix chantée*, Paris 1960.
- L. IGLESIAS DE SOUZA. *El teatro lírico español*. Ed. Diputación de A Coruña, 1992
- MANSION, M. *Estudio del Canto*. Ricordi, Buenos Aires, 1947.
- MARI, N. *Canto e Voce*. Ricordi, Milán, 1970.
- Mc CALLION, M. *El Libro de la Voz*. Urano. Barcelona, 1998.
- PERELLÓ, J., CABALLÉ, M., GUITART, E. *Canto –Dicción*. Edit. Científico-Médica. Barcelona 1975.
- QUIÑONES, CARMEN. *El cuidado de la voz*. Ed. Aljibe. Madrid, 1997.
- REGIDOR ARRIBAS, R. *Aquellas zarzuelas*. Alianza Música. Madrid, 1996.
- REGIDOR ARRIBAS, R. *La voz en la zarzuela*. Real Musical. Madrid, 1991.
- REGIDOR ARRIBAS, R. *Temas del Canto. Vol. I y II*. Real Musical. Madrid, 1975.
- S. SADIE (coord.). *The New Grove Dictionary of Opera*. Ed. Macmillan Press. Londres, 1992
- VIÑAS, Francisco. *El arte del canto*. Salvat. Barcelona, 1932.

PARTITURAS

Edicións recomendadas: ICCMU y SGAE (zarzuela)

Edicións recomendadas: Bärenreiter y Ricordi (ópera)

Edicións recomendadas: Peters, Breitkopf y Bärenreiter (oratorio)

RECURSOS EN LIÑA

Libretos de óperas, cantatas, etc.: <http://www.kareol.es>

Lied Center for Performing Artist: <https://www.liedcenter.org/>

Music Files: <https://www.mfiles.co.uk/>

Opera Blogs: <https://blogs.opera.com/news/>

Petrucci Music Library (partituras en línea): www.imslp.org

Revista especializada Ópera Actual: <https://www.operaactual.com/>

Sheet Music Archive (catálogo de obras en línea): www.sheetmusicarchive.net

William and Gayle Cook Music Library (colección de lieder en inglés, alemán y francés): <http://www.dlib.indiana.edu/variations/scores/song.html>

Programación Docente de CONCERTACIÓN (I a VIII)

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro e 171/2016, do 24 de novembro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA CONCERTACIÓN

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	CANTO
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Colectiva
DEPARTAMENTO	CANTO								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	José Antonio Campo
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	José Antonio Campo
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1
ETCS/ CUADRIMESTRE	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	Idiomas	Galego, Castelán, Francés, Italiano, Alemán, Inglés
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	Patricia Blanco				patriciablanco@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	
	José Antonio Campo				joseant_campo@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	
	Noa Outomouro González				noa_outomouro@csmvigo.com				Consultar tabla anexa	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Estudo e interpretación concertante de ópera, opereta, zarzuela, tonadilla escénica e oratorio. Capacidades relacionadas coa comprensión e resposta ás indicacións do director, a integración no conxunto vocal e a súa relación co instrumento ou os acompañantes.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	A disciplina ten relación directa coas disciplinas propias de interpretación no canto (canto, repertorio, escena lírica, idiomas aplicados interpretacións históricas).
TRANSVERSAIS	T1, T3, T6, T7, T13
XERAIS	X1, X2, X7, X8, X10, X11, X17, X24.
ESPECÍFICAS	EI1, EI3, EI4, EI8, EI10.

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Integrarse como membro dun conxunto nas diferentes tensións do desenvolvemento expresivo musical	T2, T6, T13, X8, X11, X24, EI1, EI5, EI2
Diferenciar os estilos das diferentes época e autores.	T1, T2, T6, T13, X8, X11, X24, X25, EI1, EI2, EI5.
Utilizar as TIC en beneficio do seu estudo, tanto para ampliar coñecementos mediante a escoita de cantantes diversos como para facer gravacións na clase e nas audicións de modo que se exercite a autocrítica.	T1, T2, T4, T6, T13, X8, X11, X24, X25, EI2, EI6.
Aplicar toda a vagaxe de coñecementos no desenvolvemento da súa vida profesional	T1, T2, T6, T13, X8, X11, X24, X25, EI1, EI2, EI5

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
-------	--------------------	---------

Discrepancia de planos sonoros	Organizar lóxica e ordenadamente secuencias estruturadas de elementos musicais, combinados de maneira estética e coherente baixo certos criterios, os cales poden variar segundo o compositor e a cultura na que se desenvolve.	TODAS
A articulación e fraseo. A dicción.	Pronunciar perfectamente os textos cantados en Alemán, francés, inglés, italiano, latín o calquera lingua oficial española.	TODAS
A afinación.	Escoitar activamente ao resto do conxunto para desenvolver a función musical propio en tempo real de cada fragmento controlando a emisión e a afinación.	TODAS
Traballo estilístico	Desde o Renacemento á actualidade e desde o dúo ata o gran concertante, con e sen acompañamento instrumental.	TODAS
Estratexias de aprendizaxe e estudo.	Incorporar diversas técnicas cada vez e utilízalas de forma sistemática durante un certo tempo, ata que vexamos que os alumnos a han interiorizado. Describir con claridade e precisión a tarefa que se propón. Requirir aos grupos a produción dun resultado específico. Avaliar de maneira formal ou informal este produto. Controlar o desenvolvemento da actividade.	TODAS
Total de sesións por cuadrimestre		19

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN			1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso	
			I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
HORAS PRESENCIAIS	Avaliación inicial	A avaliación inicial realizarase durante a primeira semana do curso escolar co fin de identificar as dificultades do alumnado, así como as súas necesidades de atención educativa	1		1		1		1	
	Clases teórico-prácticas	Práctica de vocalizacións e exercicios de técnica vocal así como de das diversas obras do repertorio lírico propio/da alumno/a.	17	18	17	18	17	18	17	18
	Exposicións públicas	Audicións públicas do repertorio de curso que deberá ser interpretado de memoria agás o oratorio.	2	2	2	2	2	2	2	2
HORAS NON PRESENCIAIS	Traballo Persoal	Práctica e estudo persoal do traballo técnico e musical. Estudo das obras do repertorio lírico asignado polo profesor/a tanto dos aspectos musicais como dos textuais e dramáticos. A exposición do traballo de curso farase nas clases prácticas e nas audicións públicas.	25	24	25	24	25	24	25	24
Total de horas por cuadrimestre									45	

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Audición pública	Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e de comunicación. Deberanse interpretar 5 obras de memoria.	T2, T6, T13, X8, X11, X24, E1, E15, E12	50%
Traballo Persoal	Valorarase as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe da peza, a implicación do alumno/a, o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T2, T6, T13, X8, X11, X24, X25, E1, E12, E15	50%

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado.

AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)

Audición pública	Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas,e a capacidade artística e de comunicación. Deberanse interpretar 5 obras de memoria.	T2, T6, T13, X8, X11, X24, E1, E15, E12	50%
Traballo Persoal	Valorarase as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe da peza, a implicación do alumno/a, o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T2, T6, T13, X8, X11, X24, X25, E11, E12, E15	50%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
Audición pública	Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas,e a capacidade artística e de comunicación. Deberanse interpretar 5 obras de memoria.	T2, T6, T13, X8, X11, X24, E1, E15, E12	100%
EXTRAORDINARIA			
Audición pública	Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas,e a capacidade artística e de comunicación. Deberanse interpretar 5 obras de memoria.	T2, T6, T13, X8, X11, X24, E1, E15, E12	100%
ERASMUS			
Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.			
Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.			
7. Alumnado con necesidades educativas especiais			
DESCRIPCIÓN		CRITERIOS E PAUTAS	
No marco do establecido no Real decreto legislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.		Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.	
8. Bibliografía, materiais e documentos			
<p>S. SADIE (coord.): <i>The New Grove Dictionary of Opera</i>. Ed. Macmillan Press, Londres, 1992 H. E. SMITHER: <i>A history of the Oratorio</i>. Ed. he University of North Carolina Press, Chapel Hill, 1977 L. IGLESIAS DE SOUZA: <i>Teatro Lírico Español</i>. Ed. Diputación de A Coruña, 1992 COTARELO Y MORI, Emilio: <i>Historia de la zarzuela o sea el drama lírico en España, desde su origen a fines del siglo XIX</i>. Ed. Música Hispana 2001 R. ALIER Y A. ESTANY: <i>Guía universal de la ópera</i>. Ed. Robinbook, Barcelona, 2001 K. PAHLEN: <i>The world of the Oratorio</i>. Ed. Scholar Press, Zurich, 1985</p> <p>Edicións recomendadas: ICCMU y SGAE (zarzuela) Edicións recomendadas: Bärenreiter y Ricordi (ópera) Edicións recomendadas: Peters, Breitkopf y Bärenreiter (oratorio)</p> <p>http://www.lieder.net, http://www.kareol.es, http://forum.worldreference.com, http://www.duden.de, http://www.imslp.org, http://www.laopera.net, http://www.zarzuela.net</p>			

Programación docente de ESCENA LÍRICA (V a VII)

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro e 171/2016, do 24 de novembro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA ESCENA LÍRICA

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN				ITINERARIO				CANTO	
CARÁCTER	B) Obrigatoria				TIPO DE CLASES				Colectiva	
DEPARTAMENTO	Canto				XEFE/A DO DEPARTAMENTO				José Antonio Campo	
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	José Antonio Campo
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII		
CUADRIMESTRE									Horas de clase semanais	1,5
ETCS/ CUADRIMESTRE					1,5	1,5	1,5		Idiomas	Galego, Castelán, Francés, Inglés, Alemán, Italiano
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	José Antonio Campo Edesa				joseant_campo@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Estudo e interpretación do repertorio escénico habitual. Comprensión e desenvolvemento da acción e o conflito dramático. Coñecemento e aplicación práctica da relación texto-música e movemento.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao Grado Superior, e en cuatrimestres distintos do primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas no cuatrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Escena Lírica é unha disciplina propia do itinerario de canto, que ten como obxectivo coñecer e desenvolver as capacidades para a interpretación escénica. A disciplina Escena Lírica deberá capacitar ao alumnado para dominar as técnicas teatrais na interpretación do repertorio lírico, así como os procesos de creación de personaxes e o dominio escénico dos movementos, a xestualidade e o uso do espazo. Ten relación directa con todas as materias do departamento de Canto.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T6, T13,
XERAIS	X3, X7, X8, X9, X11, X21, X24, X26
ESPECÍFICAS	EI1, EI 3, EI4, EI5, EI8, EI10

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Desenvolver as capacidades de interpretación escénica e assimilar o proceso de creación dunha personaxe.	T1, T2, T6, T13, X7, X8,X9, X21, X24, X26, EI4, EI5, EI10
Perfeccionar o corpo como instrumento de comunicación actoral e desenvolver as capacidades memorísticas.	T1, T2, T6,T7, T13, X3 X7, X8,X9, X21, X24, X26, EI4, EI5, EI10
Desfrutar da experiencia gratificante que pode supoñer o encontro do timbre persoal da propia voz e como mellorar a súa calidade sonora.	T1, T2, T6,T7, T13, X3 X7, X8,X9, X21, X24, X26, EI4, EI5, EI10
Discernir os elementos que interveñen no proceso de creación dunha personaxe, potenciando as capacidades creativas e expresivas e o traballo colectivo.	T1, T2,T3, T6,T7, T13, X3, X7, X8,X9, X21, X24, X26,EI13, EI4, EI5, EI18, EI10

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
A voz e o corpo	Traballo sobre as posibilidades expresivas e creativas do propio corpo.	Todas
A creación da personaxe	Estudio dun rol completo dunha obra de teatro lírico e a interacción con outros personaxes.	Todas

O repertorio escénico	Traballo dunha obra do repertorio lírico- teatral, manexo do corpo-instrumento no escenario, creación de personaxes, relación cos outros personaxes e co espazo escénico	Todas
Técnicas interpretativas.	Técnicas escénicas como ferramentas que permitan o encontro co ser humano desde o seu parte íntima, permitan re-atoparse, desfacerse, de comportamentos inhibidores no ser humano, como a timidez, a introversión, o illamento.	Todas
Estratexias de aprendizaxe e estudo.	Adestramento da autonomía do/a alumno/a cara o dominio técnico vocal, musical e actoral. A atención e a memoria.	Todas
As TIC e os seus beneficios no estudo.	Aplicacións das TIC á aprendizaxe vocal, musical e dramática.	Esporádicas
Total de sesións por cuatrimestre		19

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN			3.º curso		4.º curso	
			V	VI	VII	VIII
HORAS PRESENCIAIS	Avaliación inicial	A avaliación inicial realizarase durante a primeira semana do curso escolar co fin de identificar as dificultades do alumnado, así como as súas necesidades de atención educativa.	1,5		1,5	
	Traballo escénico	Ensaio musical da/s obra/s as primeiras cinco semanas e posterior montaxe escénico. Na quinta semana do curso avaliarase o coñecemento da obra a interpretar, sendo obrigatorio cantala de memoria.	22	22	22	
	Exposicións públicas	Audicións públicas da/s obra/s traballadas	5	5	5	
HORAS NON PRESENCIAIS	Traballo Persoal	Práctica e estudo persoal do personaxe asignado polo profesor/a. Memorización.	16,5	18	16,5	
Total de horas por cuatrimestre			45	45	45	

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Audición pública	Valoraranse o dominio do personaxe a interpretar e a implicación do alumno/a na montaxe escénica. A súa capacidade de metamorfoses e a súa destreza comunicativa. O alumno deberá presentar un personaxe completo dunha obra músico-teatral. Ou un mínimo de 4 fragmentos do teatro lírico de memoria	T1, T2, T3, T6, T7, T13 .X3, X9, X21, X24, X26 EI4, EI5, EI8, EI10	50%
Traballo Persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superacións das distintas fases da aprendizaxe das obras do repertorio, e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía. As primeiras cinco semanas do cuatrimestre farase un seguimento dos aspectos textuais, musicais e memorísticos da obra ou obras a escenificar, que rematará cunha audición das devanditas obras de memoria	T1, T2, T3, T6, T7, T13 X7, X8, X11 EI1, EI 3, EI4	50%
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
Audición pública	Valoraranse o dominio do personaxe a interpretar e a implicación do alumno/a na montaxe escénica. A súa capacidade de metamorfoses e a súa destreza comunicativa. O alumno deberá presentar un personaxe completo dunha obra músico-teatral. Ou un mínimo de 4 fragmentos do teatro lírico de memoria.	T1, T2, T3, T6, T7, T13 .X3, X9, X21, X24, X26 EI4, EI5, EI8, EI10	50%
Traballo Persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superacións das distintas fases da aprendizaxe das obras do repertorio, e o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía. As primeiras cinco semanas do cuatrimestre farase un seguimento dos aspectos textuais, musicais e memorísticos da obra ou obras a escenificar, que rematará cunha audición das devanditas obras de memoria.	T1, T2, T3, T6, T7, T13 X7, X8, X11 EI1, EI 3, EI4	50%

AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
Audición pública	Valoraranse o dominio do personaxe a interpretar e a implicación do alumno/a na montaxe escénica. A súa capacidade de metamorfoses e a súa destreza comunicativa. O alumno deberá presentar un personaxe completo dunha obra músico-teatral. Ou un mínimo de 4 fragmentos do teatro lírico de memoria.	T1, T2, T3, T6, T7, T13, X3, X9, X21, X24, X26 E14, E15, E18, E110	100%
EXTRAORDINARIA			
Audición pública	Valoraranse o dominio do personaxe a interpretar e a implicación do alumno/a na montaxe escénica. A súa capacidade de metamorfoses e a súa destreza comunicativa. O alumno deberá presentar un personaxe completo dunha obra músico-teatral. Ou un mínimo de 4 fragmentos do teatro lírico de memoria.	T1, T2, T3, T6, T7, T13, X3, X9, X21, X24, X26 E14, E15, E18, E110	100%
ERASMUS			
Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.			
Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.			
7. Alumnado con necesidades educativas especiais			
DESCRIPCIÓN		CRITERIOS E PAUTAS	
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberán cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.		Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.	
8. Bibliografía, materiais e documentos			
LIBROS			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ DONNELLAN, D: <i>El actor y la diana</i>. Ed. Madrid, Fundamentos 2004 ▪ RICHARDS, T.: <i>Trabajar con Grotowski sobre las acciones físicas</i>. Barcelona, Alba Editorial, 2005 ▪ BROOK, P.: <i>La puerta abierta</i>. Barcelona, Alba Editorial, 2015 ▪ BERRY, C.: <i>La voz y el actor</i>. Barcelona. Alba Editorial, 2019 ▪ OSÍPOVNA KNÉBEL, M. : <i>El último Stanislavsky</i>. Ed. Fundamentos, Madrid, 1996 			
PARTITURAS			
Edicións recomendadas: ICCMU y SGAE (zarzuela) Edicións recomendadas: Bärenreiter y Ricordi (ópera)			
RECURSOS EN LIÑA			
Libretos de óperas, cantatas, etc.: http://www.kareol.es Music Files: https://www.mfiles.co.uk/ Opera Blogs: https://blogs.opera.com/news/ Petrucci Music Library (partituras en liña): www.imslp.org Revista especializada Ópera Actual: https://www.operactual.com/ Sheet Music Archive (catálogo de obras en liña): www.sheetmusicarchive.net William and Gayle Cook Music Library (colección de lieder en inglés, alemán y francés): http://www.dlib.indiana.edu/variations/scores/song.html			

Programación Docente de FRANCÉS APLICADO AO CANTO I-II

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro e 171/2016, do 24 de novembro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA FRANCÉS APLICADO										
ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN					ITINERARIO			CANTO	
CARÁCTER	B) Obrigatoria					TIPO DE CLASES			Colectiva	
DEPARTAMENTO	CANTO					XEFE/A DO DEPARTAMENTO			José A. Campo Edesa	
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Patricia Blanco Piñeiro
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1
ETCS/ CUADRIMESTRE			1,5	1,5					Idiomas	Galego, Castelán, Francés
DOCENTES	NOME E APELIDOS			MAIL/TEL/WEB				TITORÍA		
	Patricia Blanco Piñeiro			patriciablanco@csmvigo.com				Consultar táboa anexa		

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Estudo da lingua francesa nos seus aspectos prosódico, fonolóxico e fonético. Adquisición dos coñecementos gramaticais básicos que permitan a comprensión do idioma. Autonomía no estudo das obras francesas e conciencia sobre a importancia, riqueza e valor do coñecemento dunha lingua estranxeira moi utilizada na música clásica e romántica.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuatrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuatrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Tanto o francés como o resto dos Idiomas presentes nos estudos da titulación están en relación íntima e directa coas disciplinas que versan sobre todo o repertorio lírico (Repertorio Lied, Oratorio, Ópera, etc). A disciplina Francés Aplicado debe capacitar ao alumnado para coñecer, comprender e utilizar axeitadamente a lingua francesa nos textos do repertorio, sendo quen de comunicar as ideas poético-musicais co mellor sentido prosódico e expresivo, así como unha correcta articulación e dicción.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T4, T6, T13
XERAIS	X8, X11, X24, X25
ESPECÍFICAS	EI1, EI2, EI5, EI6

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Pronunciar axeitadamente os textos cantados do repertorio lírico en francés	T2, T6, T13, X8, X11, X24, EI1, EI5, EI2
Coñecer os aspectos prosódicos, fonolóxicos e fonéticos propios da lingua francesa	T1, T2, T6, T13, X8, X11, X24, X25, EI1, EI2, EI5.
Afondar nos coñecementos gramaticais que permitan comprender a estrutura do francés	T1, T2, T4, T6, T13, X8, X11, X24, X25, EI2, EI6.
Desenvolver os recursos vocais que permitan aplicar os coñecementos de fonética e prosodia particulares á lingua francesa	T1, T2, T6, T13, X8, X11, X24, X25, EI1, EI2, EI5

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
Fonoloxía e prosodia francesa	Coñecer os aspectos prosódicos, fonolóxicos e fonéticos propios da lingua francesa. Comprender a importancia do coñecemento e análise dos textos poéticos e dramáticos utilizados na composición musical ó longo da historia.	TODAS
Lectura e comprensión dos textos do repertorio propio	Pronunciar axeitadamente os textos cantados en francés. Profundar nos coñecementos gramaticais que permitan comprender a estrutura do idioma.	TODAS
Coñecemento do repertorio lírico francés	Coñecer a música vocal operística escrita en lingua francesa, así como o xénero da mélodie e poder entender o sentido xeral dos textos.	TODAS
Metodoloxía de traballo autónomo	Dominar o uso das ferramentas para a correcta transcripción e tradución dos textos propios do repertorio operístico e liederístico francés.	TODAS
Total de sesións por cuatrimestre		19

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRIPCIÓN		I	II
HORAS PRESENCIAIS	Avaliación inicial	1	
A avaliación inicial realizarase durante a primeira semana do curso escolar co fin de identificar as dificultades do alumnado, así como as súas necesidades de atención educativa.			

	Clases teórico-prácticas	Práctica de textos cantados e falados. Corrección de textos transcritos e traducidos. Práctica dos fonemas propios da lingua francesa cantada e falada. Exercitación da escoita e comprensión do idioma francés.	16	17
	Proba avaliativa teórico-práctica	Transcrición fonética, tradución, lectura e interpretación cantada.	2	2
HORAS NON PRESENCIAIS	Traballo Persoal	Práctica de textos cantados e declamados. Traballos de transcrición, tradución e lectura. Preparación do repertorio propio en francés. Traballo sobre documentos en vídeo, audio e escritos. Entrega e exposición do traballo de curso. A entrega do traballo persoal combinará a entrega feita a través de plataformas virtuais (Moodle, Cega, Drive, etc.) coa feita nas clases presenciais.	26	26
Total de horas por cuadrimestre			45	45

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Traballo persoal	Observación da progresión do alumno na execución dos exercicios practicados nas clases, dos feitos na casa e os feitos a través do aula virtual, así como na aplicación ao canto dos aspectos prosódicos, fonolóxicos e fonéticos do idioma (lecturas, obras cantadas, etc.) Farase unha transcrición e tradución por semana que será entregada a través da aula virtual. O labor do alumno será avaliado cualitativa e cuantitativamente ao longo do curso. Só serán avaliados os traballos debidamente entregados en prazo e forma. O plaxio nos traballos suporá a no cualificación dos mesmos.	T1, T2, T4, T6, T13, X8, X11, X24, X25, E11, E12, E15, E16.	40%
Exame	Transcrición fonética dun texto. Preténdese avaliar a capacidade do alumno para aplicar de xeito autónomo os coñecementos do alfabeto fonético.	T1, T2, T4, T6, T13, X8, X11, X24, X25, E11, E12, E15, E16.	20%
	Tradución coa axuda do dicionario (en formato libro impreso que aportará o estudante) dun texto dunha obra lírica. Preténdese avaliar o grao de comprensión que o alumno acadada do texto e a aplicación dos coñecementos gramaticais adquiridos. O alumnado estranxeiro, participante en programas de intercambio internacional, poderá acordar co docente a posibilidade de traducir o texto a outra lingua diferente do castelá e o galego.		10%
	Lectura declamada dun texto literario musical na lingua estranxeira. Preténdese avaliar o grao de comprensión e asimilación dos coñecementos fonéticos adquiridos e a súa capacidade para aplicalos de xeito autónomo á lectura dos textos escritos en francés.		15%
	Cantarse de memoria, pronunciando correctamente, o texto dunha obra orixinalmente escrita en francés e na súa tonalidade orixinal. Preténdese avaliar a capacidade para relacionar os coñecementos do idioma co contido e tratamento musical e vocal.		15%
	Para aprobar o exame hai que obter polo menos as seguintes cualificacións en cada unha das catro partes da proba: 10 (transcrición); 5 (tradución); 7,5 (lectura declamada); 7,5 (cantar de memoria).		
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado.			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiandada-Decembro-)			
Exame	Transcrición fonética dun texto. Preténdese avaliar a capacidade do alumno para aplicar de xeito autónomo os coñecementos do alfabeto fonético.	T1, T2, T4, T6, T13, X8, X11, X24, X25, E11, E12, E15, E16.	30%
	Tradución coa axuda do dicionario (en formato libro impreso que aportará o estudante) dun texto dunha obra lírica. Preténdese avaliar o grao de comprensión que o alumno acadada do texto e a aplicación dos coñecementos gramaticais adquiridos. O alumnado estranxeiro, participante en programas de intercambio internacional, poderá acordar co docente a posibilidade de traducir o texto a outra lingua diferente do castelá e o galego.		20%
	Lectura declamada dun texto literario musical na lingua estranxeira. Preténdese avaliar o grao de comprensión e asimilación dos coñecementos fonéticos adquiridos e a súa capacidade para aplicalos de xeito autónomo á lectura dos textos escritos en francés.		25%
	Cantarse de memoria, pronunciando correctamente, o texto dunha obra orixinalmente escrita en francés e na súa tonalidade orixinal. Preténdese avaliar a capacidade para relacionar os coñecementos do idioma co contido e tratamento musical e vocal.		25%
	Para aprobar o exame hai que obter polo menos as seguintes cualificacións en cada unha das catro partes da proba: 15 (transcrición); 10 (tradución); 12,5 (lectura declamada); 12,5 (cantar de memoria).		
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
Exame	Transcrición fonética dun texto. Preténdese avaliar a capacidade do alumno para aplicar de xeito autónomo os coñecementos do alfabeto fonético.	T1, T2, T4, T6, T13, X8, X11, X24, X25, E11, E12, E15, E16.	30%
	Tradución coa axuda do dicionario (en formato libro impreso que aportará o estudante) dun texto dunha obra lírica. Preténdese avaliar o grao de comprensión que o alumno acadada do texto e a aplicación dos coñecementos gramaticais adquiridos. O alumnado estranxeiro, participante en programas de intercambio internacional, poderá acordar co docente a posibilidade de traducir o texto a outra lingua diferente do castelá e o galego.		20%

	Lectura declamada dun texto literario musical na lingua estranxeira. Preténdese avaliar o grao de comprensión e asimilación dos coñecementos fonéticos adquiridos e a súa capacidade para aplicalos de xeito autónomo á lectura dos textos escritos en francés.		25%
	Cantarase de memoria, pronunciando correctamente, o texto dunha obra orixinalmente escrita en francés e na súa tonalidade orixinal. Preténdese avaliar a capacidade para relacionar os coñecementos do idioma co contido e tratamento musical e vocal.		25%
Para aprobar o exame hai que obter polo menos as seguintes cualificacións en cada unha das catro partes da proba: 15 (transcrición);10 (tradución); 12,5 (lectura declamada; 12,5 (cantar de memoria).			

EXTRAORDINARIA

Exame	Transcrición fonética dun texto. Preténdese avaliar a capacidade do alumno para aplicar de xeito autónomo os coñecementos do alfabeto fonético.	T1, T2, T4, T6, T13, X8, X11, X24, X25, E11, E12, E15, E16.	30%
	Tradución coa axuda do dicionario (en formato libro impreso que aportará o estudante) dun texto dunha obra lírica. Preténdese avaliar o grao de comprensión que o alumno acadada do texto e a aplicación dos coñecementos gramaticais adquiridos. O alumnado estranxeiro, participante en programas de intercambio internacional, poderá acordar co docente a posibilidade de traducir o texto a outra lingua diferente do castelá e o galego.		20%
	Lectura declamada dun texto literario musical na lingua estranxeira. Preténdese avaliar o grao de comprensión e asimilación dos coñecementos fonéticos adquiridos e a súa capacidade para aplicalos de xeito autónomo á lectura dos textos escritos en francés.		25%
	Cantarase de memoria, pronunciando correctamente, o texto dunha obra orixinalmente escrita en francés e na súa tonalidade orixinal. Preténdese avaliar a capacidade para relacionar os coñecementos do idioma co contido e tratamento musical e vocal.		25%
	Para aprobar o exame hai que obter polo menos as seguintes cualificacións en cada unha das catro partes da proba: 15 (transcrición);10 (tradución); 12,5 (lectura declamada; 12,5 (cantar de memoria).		

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberán cumprirse as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

- CHALARON, M.L Y ABRY D. (1994). *Phonétique 350 exercices. Livre de l'élève*. Edit. Hachette. ISBN: 9782010205507.
- Diccionario Bilingüe Francés-Español

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

- ADAMS, D. *Diction for singers*. Oxford University Press.
- BERNAC, P. *The Interpretation of French Song*. W. W. Norton & Company, 1978.
- FAURE, M., LE ROUX, F. *Histoire et poétique de la mélodie française*. Vicents Vivès, 2000.
- FRANÇOIS-SAPPEY, B. et CANTAGREL, G. *Guide de la mélodie et du lied*. Fayard. Paris. 1994.
- PERELLÓ, J., CABALLÉ, M., GUITART, E. *Canto –Dicción*. Edit. Científico-Médica. Barcelona 1975.
- STRELETSKI, G. *Aspects de la mélodie française*. Ed. Symétrie, 2008.

RECURSOS EN LÍNEA

- Diccionario Bilingüe Francés-Español en liña con transcrición fonética incluída <https://www.wordreference.com/>
- The LiederNet Archive (textos traducidos de lieder): <https://www.lieder.net>
- Libretos de óperas, cantatas, etc.: <http://www.kareol.es>
- Petrucci Music Library (partituras en liña): www.imslp.org
- Actualité de l'académie francis poulenc & de la mélodie française <https://www.melodiefrancaise.com>

Óperas compostas sobre libreto orixinal en francés:

- Berlioz : Les troyens, La condamnation de Faust, Béatrice et Bénédict
- Bizet : Carmen, Les pêcheurs des perles
- Debussy : Pelleas et Mélisande
- Delibes : Lakmé
- Donizetti : La fille du régiment
- Fromental : La juive
- Gounod : Romeo et Juliette, Faust
- Lully : Atis, Armide, Acis et Galatée
- Massenet : Manon, Werther, Le Cid
- Offenbach : Les contes d'Hoffmann
- Poulenc : Dialogues des Carmélites, La voix humaine
- Ravel : L'enfant et les sortilèges
- Thomas : Hamlet, Mignon, etc.

Mélobies de compositores franceses como: Poulenc, Fauré, Hahn, Satie, Duparc, Debussy, Ravel, etc.

Programación Docente de HISTORIA DO CANTO I

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro e 171/2016, do 24 de novembro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA HISTORIA DO CANTO

ESPECIALIDADE									ITINERARIO	CANTO
CARÁCTER									TIPO DE CLASES	Colectiva
DEPARTAMENTO	CANTO								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	José Antonio Campo
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Noa Outomuro González
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1
ETCS/ CUADRIMESTRE							3		Idiomas	Galego, Castelán, Francés, Italiano
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	Noa Outomuro González				noaoutomuro@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	

2. Descriptor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Estudo teórico-práctico da historia da música vocal a través dos autores e intérpretes, así como da evolución da técnica vocal e das diferentes escolas interpretativas. Estudo dos trazos estilísticos e criterios interpretativos das diferentes épocas e autores en relación ós diferentes xéneros.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	A disciplina ten relación directa co resto das disciplinas propias de interpretación no canto (canto, repertorio, concertación, escena lírica, música de cámara e coro), de maneira que se apliquen os coñecementos da mesma analítica e razoadamente na interpretación dos diferentes repertorios, acordos ao xénero, época e autor.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T4, T8, T14, T16
XERAIS	X4, X9, X10, X11, X12, X17, X18, X26
ESPECÍFICAS	EI6, EI10

3. Obxectivos

DESCRICIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Coñecer a evolución da técnica vocal ao longo da historia.	T1, T2, T4, T8, T14, T16, X9, X11, X17, X18, X26, E16
Coñecer as características estilísticas mais importantes do repertorio de cada período e a súa relación coa vocalidade.	T1, T2, T4, T8, T14, T16, X9, X11, X17, X18, X26, E16
Desenvolver a capacidade de procura de información e documentación, así como a capacidade crítica ante artigos, audicións e traballos escritos.	T1, T2, T4, T8, T14, T16, X4, X9, X10, X11, X12, X17, X18, X26, E16, EI10
Coñecer a influencia dos distintos autores e teóricos na evolución didáctica de canto.	T1, T2, T4, T8, T14, T16, X9, X11, X17, X18, X26, E16
Coñecer a influencia e principais aportacións dos grandes cantantes.	T1, T2, T4, T8, T14, T16, X9, X11, X17, X18, X26, E16

Relacionar a disciplina co resto das propias do itinerario de canto, para lograr interpretacións adecuadas ao xénero, época e autor.	T1, T2, T14, T16, X9, X11, X17, X18, X26, E16, E10
--	--

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
I	A orixe do canto na tradición musical occidental. A tradición oral no mundo antigo	TODAS
II	Nacemento da ópera e evolución de estilo: da polifonía ao canto solista. A era do virtuosismo vocal (castrati, prima donna, o cantante compositor, os tratados pedagóxicos).	TODAS
III	Desenvolvemento da técnica: Diferenzas estilísticas dentro de cada período. Os grandes teóricos: Caccini, Manuel García etc. O canto no século XIX. Desenvolvemento das voces masculinas. E escola de García. A influencia de Rossini, Verdi e Wagner. O canto no século XX: a voz no canto popular, o micrófono e a tecnoloxía moderna, a gravación. Desenvolvemento das correntes historicistas, a vangarda vocal.	TODAS
IV	Cantantes célebres ao longo da historia: influencia e aportacións.	TODAS
Total de sesións por cuadrimestre		19

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Avaliación inicial	1		1
Exposición teórica	16		16
Traballo Persoal		71	71
Exame	2		2
Total de horas por cuadrimestre			90

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Exame escrito	Valorarase a asimilación dos contidos recollidos na programación docente mediante unha proba avaliativa que poderá conter comentarios de textos, audicións comentadas, preguntas de síntese, test e desenvolvemento. *No caso das preguntas tipo test, as preguntas falidas contarán negativamente.	T8, X4, X9, X10, X11, X12, X17, X26, E16, E10	60%
Traballo persoal Só serán avaliados os traballos	Valorarase a calidade das tarefas de documentación solicitadas periodicamente polo profesor e o seu desenvolvemento no aula, nas asociacións e nos debates. Valorarase a participación activa nas actividades propostas para a casa e no aula.	T8, X4, X9, X10, X11, X12, X17	

debidamente entregados en prazo e forma. O plaxio nos traballos suporá a no cualificación dos mesmos.	Valorarase a capacidade do/a alumno/a de efectuar xuízos críticos sobre os temas propostos, así como a súa capacidade para o debate e para elaborar o seu propio criterio persoal.	X26, EI6, EI10	40%
	O labor do estudante será avaliado cualitativa e cuantitativamente en cada unha das clases.		

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..

AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)

Exame escrito	Valorarase a asimilación dos contidos recollidos na programación docente mediante unha proba avaliativa que poderá conter comentarios de textos, audicións comentadas, preguntas de síntese, test e desenvolvemento. *No caso das preguntas tipo test, as preguntas falidas contarán negativamente.	T8, X4, X9, X10, X11, X12, X17, X26, EI6, EI10	40%
Traballo persoal Só serán avaliados os traballos debidamente entregados en prazo e forma. O plaxio nos traballos suporá a no cualificación dos mesmos.	Valorarase a calidade das tarefas de documentación solicitadas periodicamente polo profesor e o seu desenvolvemento no aula, nas exposicións e nos debates.	T8, X4, X9, X10, X11, X12, X17, X26, EI6, EI10	60%
	Valorarase a participación activa nas actividades propostas para a casa e no aula.		
	Valorarase a capacidade do/a alumno/a de efectuar xuízos críticos sobre os temas propostos, así como a súa capacidade para o debate e para elaborar o seu propio criterio persoal.		
	O labor do estudante será avaliado cualitativa e cuantitativamente en cada unha das clases.		

AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)

Exame escrito	Valorarase a asimilación dos contidos recollidos na guía docente mediante unha proba avaliativa que poderá conter comentarios de textos, audicións comentadas, preguntas de síntese, test e desenvolvemento. *No caso das preguntas tipo test, as preguntas falidas contarán negativamente.	T1, T4, T8, T14, T16, X4, X9, X10, X11, X12, X17, X18, X26, EI6, EI1	100%
----------------------	---	--	------

EXTRAORDINARIA

Exame escrito	Valorarase a asimilación dos contidos recollidos na guía docente mediante unha proba avaliativa que poderá conter comentarios de textos, audicións comentadas, preguntas de síntese, test e desenvolvemento. *No caso das preguntas tipo test, as preguntas falidas contarán negativamente.	T1, T4, T8, T14, T16, X4, X9, X10, X11, X12, X17, X18, X26, EI6, EI1	100%
----------------------	---	--	------

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

*Recomendados para a preparación das clases e do exame:

- Celletti, R. Storia del belcanto. La nuova Italia, 1997.
- Potter & Sorrel. A history of singing. Cambridge University Press, 2012.
- Miller, R. National Schools of Singing: English, French, German, and Italian Techniques of Singing: A Study in National Tonal Preferences and How They Relate to Functional Efficiency. Scarecrow Press, 1977. **(Común coa materia de Pedagogía do Canto I).**

Bibliografía complementaria:

- Stark, James. A history of vocal pedagogy. University of Toronto Press, 2003. Apel, Willy (ed.), Harvard Dictionary of Music. Harvard, 1944. **(Común coa materia de Pedagogía do Canto I).**
- Haas, R. Le chant dans l'histoire et dans le monde. Fuzeau, 2007.
- Bukofzer, Manfred, La música en la época barroca. Alianza, Madrid, 1986.
- Downs, P.G. La música clásica. Akal, Madrid, 1998.
- Hoppin, Richard, La música medieval. Akal, Madrid, 1991.
- Michels, Ulrich, Atlas de Música, (2 vols.). Alianza, Madrid, 1982.
- Plantiga, L. La música romántica. Akal, Madrid, 1992.
- Randel, M. (ed.), Diccionario Harvard de Música. Diana, Mexico, 1984. (Edición Castellana revisada)
- Reese, Gustav. La música en el Renacimiento (2 vols.). Alianza, Madrid, 1988.
- Robertson, A. & Stevens, D., Historia general de la música (3 vols.). Istmo, Madrid, 1972.
- Sadie, Stanley (ed.), The New Grove Dictionary of Music and Musicians (20 vols.). MacMillan Press. LTD, London, 1980.

Programación Docente de INGLÉS APLICADO AO CANTO I-II

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro e 171/2016, do 24 de novembro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA INGLÉS APLICADO

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN				ITINERARIO	CANTO				
CARÁCTER	B) Obrigatoria				TIPO DE CLASES	Colectiva				
DEPARTAMENTO	CANTO				XEFE/A DO DEPARTAMENTO	José Antonio Campo Edesa				
CURSOS	1.º curso	2.º curso		3.º curso	4.º curso	COORDINADOR/A DA DISCIPLINA		Ana Franqueira Fontán		
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1
ETCS/ CUADRIMESTRE			1,5	1,5					Idiomas	Galego, Castelán, Inglés
DOCENTES	NOME E APELIDOS			MAIL/TEL/WEB				TITORÍA		
	Ana Franqueira Fontán			anafranqueirafontan@csmvigo.com				Consultar táboa anexa		

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Estudo da lingua inglesa nos seus aspectos prosódico, fonolóxico e fonético. Adquisición dos coñecementos gramaticais básicos que permitan a comprensión do idioma. Autonomía no estudo das obras inglesas e conciencia sobre a importancia, riqueza e valor do coñecemento dunha lingua estranxeira moi utilizada na música clásica e romántica.
COÑECIMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuatrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuatrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Tanto o inglés como o resto dos Idiomas presentes nos estudos da titulación están en relación íntima e directa coas disciplinas que versan sobre todo o repertorio lírico (repertorio lied, oratorio, ópera etc.). A materia de Inglés Aplicado debe capacitar ao alumnado para coñecer, comprender e utilizar axeitadamente a lingua inglesa nos textos do repertorio, sendo quen de comunicar as ideas poético-musicais co mellor sentido prosódico e expresivo, así como unha correcta articulación e dicción.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T4, T6, T13
XERAIS	X8, X11, X24, X25
ESPECÍFICAS	EI1, EI2, EI5, EI6

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Pronunciar axeitadamente os textos cantados do repertorio lírico en inglés.	T2, T6, T13, X8, X11, X24, EI1, EI5, EI2
Coñecer os aspectos prosódicos, fonolóxicos e fonéticos propios da lingua inglesa.	T1, T2, T6, T13, X8, X11, X24, X25, EI1, EI2, EI5.
Afondar nos coñecementos gramaticais que permitan comprender a estrutura do inglés.	T1, T2, T4, T6, T13, X8, X11, X24, X25, EI2, EI6.
Desenvolver os recursos vocais que lle permitan aplicar os coñecementos de fonética e prosodia particulares á lingua inglesa.	T1, T2, T6, T13, X8, X11, X24, X25, EI1, EI2, EI5

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
Fonoloxía e prosodia inglesa	Coñecer os aspectos prosódicos, fonolóxicos e fonéticos propios da lingua inglesa. Comprender a importancia do coñecemento e análise dos textos poéticos e dramáticos utilizados na composición musical ao longo da historia.	TODAS
Lectura e comprensión dos textos do repertorio propio	Pronunciar axeitadamente os textos cantados en inglés. Afondar nos coñecementos gramaticais que permitan comprender as estruturas propias do idioma.	TODAS

Coñecemento do repertorio lírico inglés	Coñecer a música vocal operística propia da lingua inglesa e poder entender o sentido xeral de calquera texto referente a devandita música. Coñecer o xénero da canción inglesa e poder entender o sentido xeral de calquera texto referente a ese xénero.	TODAS
Metodoloxía de traballo autónomo	Dominar o uso das ferramentas para a correcta transcripción e tradución dos textos propios do repertorio operístico e liederístico inglés.	TODAS
Total de sesións por cuadrimestre		19

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN			I	II
HORAS PRESENCIAIS	Avaliación inicial	A avaliación inicial realizarase durante a primeira semana do curso escolar co fin de identificar as dificultades do alumnado, así como as súas necesidades de atención educativa.	1	
	Clases teórico-prácticas	Práctica de textos cantados e falados. Corrección de textos transcritos e traducidos. Práctica dos fonemas propios da lingua inglesa cantada e falada. Exercitación da escoita e comprensión do idioma inglés. Combinarase o traballo presencial co traballo telemático mediante o uso da aula virtual (Moodle, Cesga, Drive, etc.).	16	17
	Proba avaliativa teórico-práctica	Transcripción fonética, tradución, lectura e interpretación cantada.	2	2
HORAS NON PRESENCIAIS	Traballo persoal	Práctica de textos cantados e declamados. Traballos de transcripción, tradución e lectura. Preparación do repertorio propio en inglés. Traballo sobre documentos en vídeo, audio e escritos. Entrega e exposición do traballo de curso. A entrega do traballo persoal farase, na medida do posible, a través de plataformas virtuais (Moodle, Cesga, Drive, etc.).	26	26
Total de horas por cuadrimestre			45	45

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Traballo persoal	Observación da progresión do alumno na execución dos exercicios practicados nas clases, dos feitos na casa e os feitos por medios telemáticos, así como na aplicación ao canto dos aspectos prosódicos, fonolóxicos e fonéticos do idioma (lecturas, obras cantadas, etc.) Transcripción e tradución periódicas (semanalmente) que serán entregadas a través do medio telemático disposto para tal propósito. O labor do alumno será avaliado cualitativa e cuantitativamente ao longo do curso. Só serán avaliados os traballos debidamente entregados en prazo e forma. O plaxio nos traballos suporá a no cualificación dos mesmos.	T1, T2, T4, T13, X8, X24, X25, E11, E12, E15, E16	40%
Exame	Transcripción fonética dun texto con axuda dun dicionario. Preténdese avaliar a capacidade do alumno para aplicar de xeito autónomo os coñecementos do alfabeto e do sistema fonético.	T2, T4, T6, T13, X8, X11, X24, X25, E11, E12, E15, E16	20%
	Tradución coa axuda do dicionario dun texto dunha obra lírica. Preténdese avaliar o grao de comprensión que o alumno acada do texto e a aplicación dos coñecementos gramaticais adquiridos. O alumnado estranxeiro, participante en programas de intercambio internacional, poderá acordar co docente a posibilidade de traducir o texto a outra lingua diferente do castelán e o galego.		10%
	Lectura declamada de xeito autónomo dun texto literario musical na lingua estranxeira. Preténdese avaliar o grao de comprensión e asimilación dos coñecementos fonéticos adquiridos e a súa capacidades para aplicarlos de xeito autónomo á lectura dos textos.		15%
	Canto de memoria, cunha pronunciación coidada e correcta, do texto dunha obra orixinalmente escrita en inglés e na súa tonalidade orixinal. Preténdese avaliar a capacidade para relacionar os coñecementos do idioma co contido e tratamento musical e vocal. Para aprobar o exame hai que aprobar todas e cada unha das partes das que consta. No caso de suspender unha parte do exame, gardarase a cualificación das partes aprobadas e só se fará a parte pendente no proba extraordinaria correspondente.		15%

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado.

AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiñatada-Decembro-)			
Exame	Transcrición fonética dun texto con axuda dun dicionario. Preténdese avaliar a capacidade do alumno para aplicar de xeito autónomo os coñecementos do alfabeto fonético.	T2, T4, T6, T13, X8, X11, X24, X25, E11, E12, E15, E16	30%
	Tradución coa axuda do dicionario dun texto dunha obra lírica. Preténdese avaliar o grao de comprensión que o alumno acadada do texto e a aplicación dos coñecementos gramaticais adquiridos.		20%
	Lectura declamada de xeito autónomo dun texto literario musical na lingua estranxeira. Preténdese avaliar o grao de comprensión e asimilación dos coñecementos fonéticos adquiridos e a súa capacidades para aplicalos de xeito autónomo á lectura dos textos.		25%
	Canto de memoria, cunha pronunciación coidada e correcta, do texto dunha obra orixinalmente escrita en inglés e na súa tonalidade orixinal. Preténdese avaliar a capacidade para relacionar os coñecementos do idioma co contido e tratamento musical e vocal. Para aprobar o exame hai que aprobar todas e cada unha das 4 partes das que consta.		25%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
Exame	Transcrición fonética dun texto con axuda dun dicionario. Preténdese avaliar a capacidade do alumno para aplicar de xeito autónomo os coñecementos do alfabeto fonético.	T2, T4, T6, T13, X8, X11, X24, X25, E11, E12, E15, E16	30%
	Tradución coa axuda do dicionario dun texto dunha obra lírica. Preténdese avaliar o grao de comprensión que o alumno acadada do texto e a aplicación dos coñecementos gramaticais adquiridos.		20%
	Lectura declamada de xeito autónomo dun texto literario musical na lingua estranxeira. Preténdese avaliar o grao de comprensión e asimilación dos coñecementos fonéticos adquiridos e a súa capacidades para aplicalos de xeito autónomo á lectura dos textos.		25%
	Canto de memoria, cunha pronunciación coidada e correcta, do texto dunha obra orixinalmente escrita en inglés e na súa tonalidade orixinal. Preténdese avaliar a capacidade para relacionar os coñecementos do idioma co contido e tratamento musical e vocal. Para aprobar o exame hai que aprobar todas e cada unha das 4 partes das que consta.		25%
EXTRAORDINARIA			
Exame	Transcrición fonética dun texto con axuda dun dicionario. Preténdese avaliar a capacidade do alumno para aplicar de xeito autónomo os coñecementos do alfabeto fonético.	T1, T2, T4, T6, T13, X8, X11, X24, X25, E11, E12, E15, E16	30%
	Tradución coa axuda do dicionario dun texto dunha obra lírica. Preténdese avaliar o grao de comprensión que o alumno acadada do texto e a aplicación dos coñecementos gramaticais adquiridos.		20%
	Lectura declamada de xeito autónomo dun texto literario musical na lingua estranxeira. Preténdese avaliar o grao de comprensión e asimilación dos coñecementos fonéticos adquiridos e a súa capacidades para aplicalos de xeito autónomo á lectura dos textos.		25%
	Canto de memoria, cunha pronunciación coidada e correcta, do texto dunha obra orixinalmente escrita en inglés e na súa tonalidade orixinal. Preténdese avaliar a capacidade para relacionar os coñecementos do idioma co contido e tratamento musical e vocal. Para aprobar o exame hai que aprobar todas e cada unha das 4 partes das que consta.		25%
ERASMUS			
Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.			
Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.			

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

- JONES, D. *English pronouncing dictionary*. Cambridge University Press. 1991.
- HANCOCK, M. *English Pronunciation in Use (Elementary, Intermediate)*. Cambridge University Press. 2017.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

- KREIDLER, CH.W: *The Pronunciation of English*. Oxford: Blackwell. 1995.
- MARSHALL, M. : *The Singer's manual of English Diction*. London: Collier Macmillan Publishers. 1986.
- PENNINGTON, M.G. : *Phonology in English Language Teaching*. London: Longman. 1996.
- ROACH, P. : *English Phonetics and Phonology*. CUP . 1996.
- SCHOLE, PERCY A. : *The Oxford Companion to music*. OUP . 1998.

RECURSOS EN LIÑA

- Dicionario Bilingüe <https://www.wordreference.com/>
- The LiederNet Archive (textos traducidos de lieder): <https://www.lieder.net>
- Libretos de óperas, cantatas, etc.: <http://www.kareol.es>
- Petrucci Music Library (partituras en liña): www.imslp.org
- <https://www.artsonqcenter.com>
- transcripción de textos <http://www.lingorado.com/ipa>

Repertorio lírico inglés:

Óperas e cancións e composicións de diferentes xéneros de Blow, Purcell, Gilbert, Sullivan, Vaughan Williams, Britten, Bennett, Gershwin, Joplin, Menotti, Bernstein, Copland, Glass, Barber, etc.

Programación Docente de ITALIANO APLICADO AO CANTO I-II

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro e 171/2016, do 24 de novembro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA ITALIANO APLICADO

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN				ITINERARIO	CANTO				
CARÁCTER	B) Obrigatoria				TIPO DE CLASES	Colectiva				
DEPARTAMENTO	CANTO				XEFE/A DO DEPARTAMENTO	José A. Campo Edesa				
CURSOS	1.º curso	2.º curso	3.º curso	4.º curso	COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Noa Outomuro González				
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1
ETCS/ CUADRIMESTRE	1,5	1,5							Idiomas	Galego, Castelán, Italiano, Francés
DOCENTES	NOME E APELIDOS			MAIL/TEL/WEB				TITORÍA		
	Noa Outomuro González			noaoutomuro@csmvigo.com				Consultar táboa anexa		

2. Descriptor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Estudo da lingua italiana nos seus aspectos prosódico, fonolóxico e fonético. Adquisición dos coñecementos gramaticais básicos que permitan a comprensión do idioma. Autonomía no estudo das obras italianas e conciencia sobre a importancia, riqueza e valor do coñecemento dunha lingua estranxeira moi utilizada na música clásica e romántica.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Tanto o italiano como o resto dos Idiomas presentes nos estudos da titulación están en relación íntima e directa coas disciplinas que versan sobre todo o repertorio lírico (Repertorio Lied, Oratorio, Ópera, etc). A disciplina Italiano Aplicado debe capacitar ao alumnado para coñecer, comprender e utilizar axeitadamente a lingua italiana nos textos do repertorio, sendo quen de comunicar as ideas poético-musicais co mellor sentido prosódico e expresivo, así como unha correcta articulación e dicción.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T4, T6, T13
XERAIS	X8, X11, X24, X25
ESPECÍFICAS	EI1, EI2, EI5, EI6

3. Obxectivos

DESCRICIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Pronunciar axeitadamente os textos cantados do repertorio lírico en italiano	T2, T6, T13, X8, X11, X24, EI1, EI5, EI2
Coñecer os aspectos prosódicos, fonolóxicos e fonéticos propios da lingua italiana	T1, T2, T6, T13, X8, X11, X24, X25, EI1, EI2, EI5.
Afondar nos coñecementos gramaticais que permitan comprender a estrutura do italiano	T1, T2, T4, T6, T13, X8, X11, X24, X25, EI2, EI6.
Desenvolver os recursos vocais que lle permitan aplicar os coñecementos de fonética e prosodia particulares á lingua italiana	T1, T2, T6, T13, X8, X11, X24, X25, EI1, EI2, EI5

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
Fonoloxía e prosodia italiana	Coñecer os aspectos prosódicos, fonolóxicos e fonéticos propios da lingua italiana. Comprender a importancia do coñecemento e análise dos textos poéticos e dramáticos utilizados na composición musical ó longo da historia.	TODAS

Lectura e comprensión dos textos do repertorio propio	Pronunciar axeitadamente os textos cantados en italiano. Profundar nos coñecementos gramaticais que permitan comprender a estrutura do idioma.	TODAS
Coñecemento do repertorio lírico italiano	Coñecer a música vocal operística propia da lingua italiana e poder entender o sentido xeral de calquera texto referente a devandita música. Coñecer o xénero da canción italiana e poder entender o sentido xeral de calquera texto referente a devandita música.	TODAS
Metodoloxía de traballo autónomo	Dominar o uso das ferramentas para a correcta transcripción e tradución dos textos propios do repertorio operístico e liedístico italiano.	TODAS
Total de sesións por cuadrimestre		19

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN			I	II
HORAS PRESENCIAIS	Avaliación inicial	A avaliación inicial realizarase durante a primeira semana do curso escolar co fin de identificar as dificultades do alumnado, así como as súas necesidades de atención educativa.	1	
	Clases teórico-prácticas	Práctica de textos cantados e falados. Corrección de textos transcritos e traducidos. Práctica dos fonemas propios da lingua italiana cantada e falada. Exercitación da escoita e comprensión do idioma italiano. Combinarase o traballo presencial co traballo telemático mediante o uso da aula virtual (Cesga, Drive, etc.).	16	17
	Proba avaliativa teórico-práctica	Transcripción fonética, tradución, lectura e interpretación cantada.	2	2
HORAS NON PRESENCIAIS	Traballo Persoal	Práctica de textos cantados e declamados. Traballos de transcripción, tradución e lectura. Preparación do repertorio propio en italiano. Traballo sobre documentos en vídeo, audio e escritos. Entrega e exposición do traballo de curso. A entrega do traballo persoal farase, na medida do posible, a través de plataformas virtuais (Cesga, Drive, etc.).	26	26
Total de horas por cuadrimestre			45	45

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Traballo persoal	Observación da progresión do alumno na execución dos exercicios practicados nas clases, dos feitos na casa e os feitos a través do aula virtual, así como na aplicación ao canto dos aspectos prosódicos, fonolóxicos e fonéticos do idioma (lecturas, obras cantadas, etc.). Farase unha transcripción e tradución por semana. O labor do alumno será avaliado cualitativa e cuantitativamente ao longo do curso. Só serán avaliados os traballos debidamente entregados en prazo e forma. O plaxio nos traballos suporá a no cualificación dos mesmos.	T1, T2, T4, T6, T13, X8, X11, X24, X25, E11, E12, E15, E16.	40%
Exame	Transcripción fonética dun texto. Preténdese avaliar a capacidade do alumno para aplicar de xeito autónomo os coñecementos do alfabeto fonético.	T1, T2, T4, T6, T13, X8, X11, X24, X25, E11, E12, E15, E16.	20%
	Tradución coa axuda do dicionario (en formato libro impreso que aportará o estudante) dun texto dunha obra lírica. Preténdese avaliar o grao de comprensión que o alumno acadará do texto e a aplicación dos coñecementos gramaticais adquiridos. O alumnado estranxeiro, participante en programas de intercambio internacional, poderá acordar co docente a posibilidade de traducir o texto a outra lingua diferente do castelá e o galego.		10%
	Lectura declamada dun texto literario musical na lingua estranxeira. Preténdese avaliar o grao de comprensión e asimilación dos coñecementos fonéticos adquiridos e a súa capacidade para aplicarlos de xeito autónomo á lectura dos textos escritos en francés.		15%
	Cantarase de memoria, pronunciando correctamente, o texto dunha obra orixinalmente escrita en italiano e na súa tonalidade orixinal. Preténdese avaliar a capacidade para relacionar os coñecementos do idioma co contido e tratamento musical e vocal.		15%
Para aprobar o exame hai que obter polo menos as seguintes cualificacións en cada unha das catro partes da proba: 10 (transcripción); 5 (tradución); 7,5 (lectura declamada); 7,5 (cantar de memoria).			

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado.

AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
Exame	Transcrición fonética dun texto. Preténdese avaliar a capacidade do alumno para aplicar de xeito autónomo os coñecementos do alfabeto fonético.	T2, T4, T6, T13, X8, X11, X24, X25, E11, E12, E15, E16	30%
	Tradución coa axuda do dicionario (en formato libro impreso que aportará o estudante) dun texto dunha obra lírica. Preténdese avaliar o grao de comprensión que o alumno acadada do texto e a aplicación dos coñecementos gramaticais adquiridos. O alumnado estranxeiro, participante en programas de intercambio internacional, poderá acordar co docente a posibilidade de traducir o texto a outra lingua diferente do castelá e o galego.		20%
	Lectura declamada dun texto literario musical na lingua estranxeira. Preténdese avaliar o grao de comprensión e asimilación dos coñecementos fonéticos adquiridos e a súa capacidade para aplicalos de xeito autónomo á lectura dos textos escritos en francés.		25%
	Cantarase de memoria, pronunciando correctamente, o texto dunha obra orixinalmente escrita en italiano e na súa tonalidade orixinal. Preténdese avaliar a capacidade para relacionar os coñecementos do idioma co contido e tratamento musical e vocal.		25%
Para aprobar o exame hai que obter polo menos as seguintes cualificacións en cada unha das catro partes da proba: 15 (transcrición);10 (tradución); 12,5 (lectura declamada); 12,5 (cantar de memoria).			
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
Exame	Transcrición fonética dun texto. Preténdese avaliar a capacidade do alumno para aplicar de xeito autónomo os coñecementos do alfabeto fonético.	T2, T4, T6, T13, X8, X11, X24, X25, E11, E12, E15, E16	30%
	Tradución coa axuda do dicionario (en formato libro impreso que aportará o estudante) dun texto dunha obra lírica. Preténdese avaliar o grao de comprensión que o alumno acadada do texto e a aplicación dos coñecementos gramaticais adquiridos. O alumnado estranxeiro, participante en programas de intercambio internacional, poderá acordar co docente a posibilidade de traducir o texto a outra lingua diferente do castelá e o galego.		20%
	Lectura declamada dun texto literario musical na lingua estranxeira. Preténdese avaliar o grao de comprensión e asimilación dos coñecementos fonéticos adquiridos e a súa capacidade para aplicalos de xeito autónomo á lectura dos textos escritos en francés.		25%
	Cantarase de memoria, pronunciando correctamente, o texto dunha obra orixinalmente escrita en italiano e na súa tonalidade orixinal. Preténdese avaliar a capacidade para relacionar os coñecementos do idioma co contido e tratamento musical e vocal.		25%
Para aprobar o exame hai que obter polo menos as seguintes cualificacións en cada unha das catro partes da proba: 15 (transcrición);10 (tradución); 12,5 (lectura declamada); 12,5 (cantar de memoria).			
EXTRAORDINARIA			
Exame	Transcrición fonética dun texto. Preténdese avaliar a capacidade do alumno para aplicar de xeito autónomo os coñecementos do alfabeto fonético.	T1, T2, T4, T6, T13, X8, X11, X24, X25, E11, E12, E15, E16	30%
	Tradución coa axuda do dicionario (en formato libro impreso que aportará o estudante) dun texto dunha obra lírica. Preténdese avaliar o grao de comprensión que o alumno acadada do texto e a aplicación dos coñecementos gramaticais adquiridos. O alumnado estranxeiro, participante en programas de intercambio internacional, poderá acordar co docente a posibilidade de traducir o texto a outra lingua diferente do castelá e o galego.		20%
	Lectura declamada dun texto literario musical na lingua estranxeira. Preténdese avaliar o grao de comprensión e asimilación dos coñecementos fonéticos adquiridos e a súa capacidade para aplicalos de xeito autónomo á lectura dos textos escritos en francés.		25%
	Cantarase de memoria, pronunciando correctamente, o texto dunha obra orixinalmente escrita en italiano e na súa tonalidade orixinal. Preténdese avaliar a capacidade para relacionar os coñecementos do idioma co contido e tratamento musical e vocal.		25%

Para aprobar o exame hai que obter polo menos as seguintes cualificacións en cada unha das catro partes da proba: 15 (transcrición);10 (tradución); 12,5 (lectura declamada; 12,5 (cantar de memoria).	
ERASMUS	
Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.	
Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.	
7. Alumnado con necesidades educativas especiais	
DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberán cumprirse as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.
8. Bibliografía, materiais e documentos	
DICCIONARIOS	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ DOP. Dizionario italiano multimediale e multilingue di ortografia e di pronunzia. http://www.dizionario.rai.it/. ▪ Il Sabatini Coletti. Dizionario della lingua italiana. http://dizionari.corriere.it/dizionario_italiano. ▪ Enciclopedia e Vocabolario Treccani online. http://www.treccani.it. 	
BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ ADAMS, D. <i>Diction for singers</i>. Oxford University Press. ▪ BALBONI, P.: <i>Didattica dell'italiano a stranieri</i>. Roma: Bonacci. 1994. ▪ AIBANO LEONI, F.: Studiare l'italiano parlato: strumenti, metodi, problemi. In A. L. Lepschy & A. R. Tamponi (A cura di). <i>Prospettive sull'italiano come lingua straniera</i>. Perugia: Guerra Edizioni, 83-94. 2005. ▪ SVOLACCHIA, MARCO; KAUNZNER, ULRIKE A.: <i>Suoni, accento e intonazione</i>. Roma: Bonacci Editore. 2005 	
RECURSOS EN LIÑA	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dicionario Bilingüe: https://www.wordreference.com/ ▪ The LiederNet Archive (textos traducidos de lieder): https://www.lieder.net ▪ Libretos de óperas, cantatas, etc.: http://www.kareol.es ▪ Petrucci Music Library (partituras en línea): www.imslp.org ▪ http://www.parlaritaliano.it. 	
Repertorio lírico Italiano	

Programación Docente de MÚSICA DE CÁMARA I-II

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro e 171/2016, do 24 de novembro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA MÚSICA DE CÁMARA I-II

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	CANTO
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Colectiva
DEPARTAMENTO	CONXUNTOS								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	Mª CRISTINA GARCÍA LOMBA
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Mª CRISTINA GARCÍA LOMBA
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII		
CUADRIMESTRE									Horas de clase	1,5
ETCS/ CUADRIMESTRE					3	3			Idiomas	
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	BLANCO PIÑEIRO, PATRICIA				patriciablanco@csmvigo.com					
	CAMPO EDESA, JOSÉ ANTONIO				joseant_campo@csmvigo.com					

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Práctica da interpretación musical en grupo e en diferentes formacións. Coñecemento do repertorio de cámara do seu propio ámbito e práctica interpretativa en formacións diversas. Desenvolvemento de hábitos e técnicas de ensaio. Cooperación no establecemento de criterios interpretativos, compenetración e traballo colectivo. Práctica de lectura a primeira vista, flexibilidade de resposta ás indicacións do/a director/a. Concepción e desenvolvemento de proxectos musicais colectivos.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requeridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuatrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuatrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	A través da práctica interpretativa da música de cámara conséguese integrar e poñer en práctica aspectos musicais e teóricos presentes nos estudos de música superiores, colaborando ao desenvolvemento da capacidade analítica, do coñecemento do repertorio do propio instrumento e da evolución estilística dos diferentes períodos da historia da música.
TRANSVERSAIS	1, 3, 6, 7, 10, 13
XERAIS	2, 7, 8, 10, 21
ESPECÍFICAS	2, 3, 6, 8, 9, 10

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
1. Formar parte dunha agrupación instrumental, aprendendo a valorar a música de cámara como un aspecto fundamental da súa formación musical e instrumental	T1,6,13; X7; E3, 10
2. Coñecer a problemática dos distintos instrumentos e de cada combinación instrumental nas que interveña o alumno, intentando que sexan o máis variadas posibles, aprendendo a adaptarse ás peculiaridades sonoras de cada grupo, así como sabendo actuar como un membro máis ou como líder, segundo as circunstancias	T3, 7, 10; X2, 8,10; E6, 8, 9
3. Diferenciar o seu papel como integrante de pequenas formacións ou de formacións maiores, aprendendo a controlar a súa función desde solista a integrante de grandes formacións de cámara	T3, 7, 10; X2, 8,10; E6, 8, 9
4. Aplicar en todo momento a audición polifónica, imprescindible na interpretación en grupo, escoitando as distintas partes mentres se executa a propia, buscando equilibrio de planos (función de acompañamento, solista ou contrapunto, segundo requirao a obra), así como un fraseo común e apropiado ao estilo das obras.	T3, 7, 10; X2, 8, 10, 21; E2, 6, 8, 9
5. Empregar unha ampla e variada gama sonora, axustando o son en función dos demais instrumentos do conxunto e das necesidades estilísticas e interpretativas de cada obra.	T3, 7, 10; X2, 8, 10, 21; E2, 6, 8, 9

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
A unidade sonora	A) Timbre, vibrato, afinación, respiración, ataques, golpes de arco. B) Articulación, ritmo, agónica e dinámica. C) Fraseo	todas
A sonoridade de conxunto	Equilibrio de planos, función de cada instrumento en cada momento (acompañamento, solista, contrapunto, etc.)	todas
Lectura a primeira vista	Obras de menor dificultade, respetando e coidando a interpretación de cada un dos detalles da obra	todas
Interpretación	Preparación dun programa integrado por unha obra de gran forma ou dúas de pequeno formato. As obras terán que ser orixinais para a agrupación proposta, agás naqueles casos que non exista suficiente repertorio orixinal, sempre seguindo criterios artísticos e pedagóxicos.	todas
Audicións	Interpretación, nas audicións públicas organizadas polo departamento, dun programa integrado por	1

	unha obra de gran forma ou dúas de pequeno formato. No caso de obras de gran dificultade ou duración, o docente poderá solicitar ao departamento a posibilidade de interpretar parte da obra en cada cuadrimestre.	
--	--	--

Total de sesións por cuadrimestre **19**

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
avaliación inicial	1,5		1,5
clases	25,5		25,5
audicións	1,5		1,5
Traballo persoal		61,5	61,5
Total de horas por cuadrimestre			90

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Seguimiento continuo	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe	T1, 3, 6, 7, 10, 13; X2, 8, 10, 21; E2, 3, 6, 8, 9	50%
Audición pública	Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e a concordancia coa forma e estética das pezas, a capacidade artística e de comunicación	T10, 13; X2, 7; E2, 3, 8, 9, 10	50%
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
Seguimiento continuo	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe	T1, 3, 6, 7, 10, 13; X2, 8, 10, 21; E2, 3, 6, 8, 9	50%
Audición pública	Valorarase o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e a concordancia coa forma e estética das pezas, a capacidade artística e de comunicación	T10, 13; X2, 7; E2, 3, 8, 9, 10	50%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
Audición pública	Interpretación en audición pública dunha obra de gran forma ou dúas de pequeno formato, cun nivel de dificultade técnica mínima correspondente ao curso anterior da especialidade instrumental no que está matriculado o/a alumno/a.	T1,3, 6,7, 10, 13; X2, 7, 8, 21; E2, 3, 8, 9, 10	100%
EXTRAORDINARIA			
Audición pública	Ver avaliación alternativa. Os alumnos que se presentan a avaliación extraordinaria deberán consensuar o programa co/a profesora/a da materia e, no caso dun escenario presencial, deberán xestionar a composición da agrupación, respectando a instrumentación indicada na partitura.	T1,3, 6,7, 10, 13; X2, 7, 8, 21; E2, 3, 8, 9, 10	100%

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

Mata, F.X: La mejor música de cámara. Editorial Daimon
Robertson, Alec: La música de cámara. Editorial Taurus
Salas Merino, Vicente: Historia de la música de cámara y sus combinaciones. Editorial Vision Net
Tranchefort, François-René: Guía de la música de cámara. Alianza Editorial
Vogt, Hans: La música de cámara de J.S. Bach. Editorial Labor

PEDAGOXÍA DO CANTO I

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro e 171/2016, do 24 de novembro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA PEDAGOXÍA DO CANTO

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN				ITINERARIO	CANTO				
CARÁCTER	B) Obrigatoria				TIPO DE CLASES	Colectiva				
DEPARTAMENTO	CANTO				XEFE/A DO DEPARTAMENTO	José A. Campo Edesa				
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Patricia Blanco Piñeiro
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII		
CUADRIMESTRE									Horas de clase semanais	1
ETCS/ CUADRIMESTRE							3		Idiomas	Galego, castelán, francés, italiano, inglés
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB			TITORÍA		
	Patricia Blanco Piñeiro				patriciablanca@csmvigo.com			Consultar táboa anexa		

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015) /171/2016

DESCRITOR	Preparación para a práctica docente. Desenvolvemento da capacidade de transmisión dos coñecementos adquiridos. Estudo das estratexias e recursos didácticos necesarios para a docencia.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	A disciplina ten relación directa co resto das disciplinas propias de interpretación no canto (canto, repertorio, concertación, escena lírica, música de cámara e coro), de maneira que os coñecementos adquiridos nas mesmas axudarán a correcta comprensión da didáctica e pedagogía do canto.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T4, T8, T15
XERAIS	X5, X10, X19, X24, X25, X26
ESPECÍFICAS	E16

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Familiarizar ao alumno/a cos principais problemas que supón a aprendizaxe e o ensino do canto	T2, T3, T8, T15, X10, X19, X24, X25, X26, E16
Familiarizar ao alumno/a cos diferentes autores de repertorio didáctico para canto nas distintas épocas, coas principais metodoloxías existentes, a súa evolución na historia e a súa aplicación.	T1, T2, T3, T8, T15, X19, X24, X26
Coñecer as metodoloxías existentes para a ensinanza do canto	T1, T2, T3, T4, T15, X19, X26
Aprender a ensinar, desenvolvendo distintas solucións para os diferentes problemas de cada alumno/a	T1, T2, T3, T4, T8, T15, X5, X10, X19, X24, X25, X26, E16
Desenvolver a capacidade de investigación documental	T2, T3, T4, T15, X5, X24, X25, X26

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1. A observación	Desenvolvemento da capacidade de observación para detectar os diferentes problemas aos que se enfrontan os diferentes alumnos/as e aportar as solucións axeitadas.	TODAS
2. A motivación	Coñecemento dos factores máis importantes que favorecen a motivación dos alumnos/as: Confianza no profesor, desenvolvemento da autoestima, fomento dos hábitos de superación e perfeccionamento, adquisición da disciplina necesaria, etc.	TODAS
3. A clasificación vocal	Estudo das tipoloxías vocais, criterios de clasificación en función das diversas propiedades da voz como o timbre (espesor, color, volume, mordente, vibrato). O mecanismo da pasaxe vocal. Tipos de voces.	TODAS
4. A anatomía vocal	Estudo dos aparellos implicados na fonación (respiratorio, emisor e resoador).	TODAS
5. A saúde vocal	Estudo dos factores implicados na saúde vocal o os principais problemas dos cantantes. O trémolo, o golpe de glote, o "appoggio" vocal ...	TODAS
6. O repertorio didáctico de canto	Estudo do repertorio didáctico existente para canto nos estilos previos ao S. XX e a súa aplicación en función das distintas voces e niveis nos que se produce a aprendizaxe.	TODAS
7. As diferentes escolas na ensinanza do canto	Estudo das principais escolas de ensinanza do canto.	TODAS
Total de sesións por cuadrimestre		19

5. Metodoloxía e Planificación Docente				
TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN		HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Avaliación inicial	A avaliación inicial realizarase durante a primeira semana do curso escolar co fin de identificar as dificultades do alumnado, así como as súas necesidades de atención educativa.	1		1
Clases teórico- prácticas	Práctica individual e colectiva de diversos exercicios para a ensinanza da técnica vocal. O estudante deberá ler e preparar cada semana o material indicado polo profesor para o a exposición, contraste e debate conxunto posterior nas clases.	16		16
Traballo persoal	Tempo de traballo individual do estudante: pescura de información de textos na biblioteca e en librerías, así como a través de internet sobre os contidos recollidos na guía docente. Lectura e traballo sobre textos, documentos de vídeo e audio e comentarios críticos. A entrega do traballo persoal combinará a entrega feita a través de plataformas virtuais (aula virtual, Drive, etc.) coa feita nas clases presenciais.		71	71
Exame	Proba escrita sobre os contidos da programación. Audicións comentadas.	2		2
Total de horas por cuadrimestre				90
6. Avaliación				
FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN	
ORDINARIA				
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)				
Traballo persoal	Valorarase a asistencia e a calidade das aportacións de cada alumno/a durante os debates e as actividades feitas nas clases. O labor do estudante será avaliado cualitativa e cuantitativamente en cada unha das clases:	T1, T2, T3, T4, T8, T15, X5, X10, X19, X24, X25, X26, EI6	20%	
	<ul style="list-style-type: none"> - Capacidade do alumno/a para saber detectar, ordenar e resolver os diferentes problemas técnicos presentados. Valorarase o interese pedagóxico do método e a didáctica proposta, a adecuación dos exercicios e obras vocais propostas, así como o seu grao de dificultade. - Calidade das tarefas de documentación solicitadas periodicamente polo profesor e o seu desenvolvemento no aula. - Capacidade do alumno/a de efectuar xuízos críticos sobre as diferentes metodoloxías ao seu alcance e para elaborar o seu propio criterio persoal. - Capacidade do alumno/a para ofrecer solucións persoais aos problemas suxeridos. 		80%	
<p>*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..</p>				
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)				
Exame	Valorarase o coñecemento dos contidos recollidos na programación docente mediante unha proba que poderá conter comentarios de textos, audicións, preguntas de síntese, test e desenvolvemento. * No caso das preguntas tipo test, as preguntas fallidas contarán negativamente.	T1, T2, T3, T4, T8, T15, X5, X10, X19, X24, X25, X26, EI6	20%	
Traballo persoal	Valorarase a calidade dos traballos de curso feitos a través da aula virtual (lectura de textos, comentarios críticos, resumos, cuestionarios e test de avaliación, etc.). Só serán avaliados os traballos debidamente entregados en prazo e forma. O plaxio nos traballos suporá a no cualificación dos mesmos		80%	
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)				
Exame	Valorarase o coñecemento dos contidos recollidos na guía docente mediante unha proba que poderá conter comentarios de textos, audicións, preguntas de síntese, test e desenvolvemento. * No caso das preguntas tipo test, as preguntas fallidas contarán negativamente.	T1, T2, T3, T4, T8, T15, X5, X10, X19, X24, X25, X26, EI6	100%	
EXTRAORDINARIA				
Exame	Valorarase o coñecemento dos contidos recollidos na guía docente mediante unha proba que poderá conter comentarios de textos, audicións, preguntas de síntese, test e desenvolvemento. * No caso das preguntas tipo test, as preguntas fallidas contarán negativamente.	T1, T2, T3, T4, T8, T15, X5, X10, X19, X24, X25, X26, EI6	100%	
ERASMUS				
Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.				

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

MÉTODOS DE CANTO E LIBROS DE REFERENCIA	BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA
<ul style="list-style-type: none"> - CONCONE. 25 Lezioni o vocalizzi per il medium della voce. Op.10 Ed. Ricordi - GARCIA, M. Trattato Completo dell' arte del Canto. Ricordi, Milano, 1988. - ESCRIBANO, A: (2008). Aprender a enseñar, fundamentos de didáctica general. Universidad de Castilla La Mancha. - VACCAJ, N. Método pratico di canto. Ed. Ricordi. <p>*Recomendados para a preparación do exame escrito e o traballo persoal que fan referencia aos contidos da programación:</p> <ul style="list-style-type: none"> - LÓPEZ DE LA LLAVE, A. Y PÉREZ-LLANTADA, M.C. Psicología para intérpretes artísticos. Thomson. Madrid, 2005. (Común coa materia de Técnicas de control emocional e corporal I). - MILLER, R. National Schools of Singing: English, French, German, and Italian Techniques of Singing: A Study in National Tonal Preferences and How They Relate to Functional Efficiency. Scarecrow Press 1977. (Común coa materia de Historia do Canto I). - REGIDOR ARRIBAS, R. Temas del canto (Tomos I y II). Real Musical, 1977. - REVERTER, A. El Arte del Canto. El misterio de la voz revelado. Alianza, 2008 - STARK, J. A history of vocal pedagogy. University of Toronto Press, 2003. (Común coa materia de Historia do Canto I). 	<ul style="list-style-type: none"> - ALIÓ, Myriam. Reflexiones sobre la Voz. Clivis, Barcelona, 1983. CANUYT, G. La voz. Librería Hachette, Buenos Aires, 1958. - CHENG, S. Chun-Tao. El Tao de la Voz. Ediciones Gaia. Madrid, 1993. - DE SANTIAGO, Anton. Voz e Canto. Xunta de Galicia, Santiago de Compostela, 1990. HUSSON, R. La voix chantée, París 1960. - MANSION, M. Estudio del Canto. Ricordi, Buenos Aires, 1947 MARI, N. Canto e Voce. Ricordi, Milán, 1970. - Mc CALLION, M. El Libro de la Voz. Urano. Barcelona, 1998. - PERELLÓ, J., CABALLÉ, M., GUITART, E. Canto –Dicción. Edit. Científico-Médica, Barcelona 1975. REGIDOR ARRIBAS, R. Temas del Canto. Vol. I y II. Real Musical, Madrid, 1975. - REGIDOR ARRIBAS, R. La voz en la zarzuela. Real Musical, Madrid, 1991. - REGIDOR ARRIBAS, R. Aquellas zarzuelas. Alianza Música. Madrid, 1996. VIÑAS, Francisco: El arte del canto. Salvat, Barcelona , 1932.

Programación docente de Repertorio de Lied (I a IV)

Enseñanzas Superiores de Música Título superior de música (enseñanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro e 171/2016, do 24 de novembro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA REPERTORIO DE LIED

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	CANTO
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Individual
DEPARTAMENTO	CANTO								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	José Antonio Campo
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	José Antonio Campo
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1
ETCS/ CUADRIMESTRE	1'5	1'5	1'5	1'5					Idiomas	Galego, Castelán, Francés, Inglés, alemán, italiano
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	José Antonio Campo Edesa				joseant_campo@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	
	Patricia Blanco Piñeiro				patriciablanc@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	
	Noa Outomuro González				noa_outomuro@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Interpretación de obras diversas do xénero liederístico para voz e piano, adecuadas ás características vocais, coa correcta eficiencia técnica e adecuación ao xénero, época e autor/a
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	A disciplina ten relación directa cos contidos de outras disciplinas específicas do itinerario, tales coma o canto ou Idiomas, ou Historia do canto. Está tamén relacionada de maneira propedéutica cos contidos da disciplina de Música de cámara e os contidos de repertorio do séculos XX-XXI. A disciplina debe capacitar ao alumnado para una interpretación de alto nivel no repertorio de estes xéneros musicais, afondado no seu estilo e características.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T4, T5, T6, T13, T17.
XERAIS	X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24.
ESPECÍFICAS	EI1, EI2, EI4, EI5, EI6, EI10.

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Discernir os diferentes estilos musicais das diferentes épocas e autores.	T1, T2, T4, T6, T17, X5, X11, X17, X24, EI6
Afondar en todos os aspectos técnicos e estilísticos de cada unha das obras a traballar.	T1, T2, T4, T5, T6, T17, X5, X11, X17, X24, EI6
Desenvolver unha capacidade interpretativa que lle permita abordar o repertorio correspondente.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, EI1, EI2, EI4, EI5, EI10
Controlar as características da propia voz: extensión, timbre, flexibilidade, cor, e poder utilizalas en todo tipo de calidades expresivas.	T1, T2, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21
Desenvolver os recursos vocais que lle permitan aplicar os coñecementos de fonética e prosodia particulares de cada lingua.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, EI1, EI5
Contribuír á divulgación da música en lingua castelá, así como da música de compositores galegos e/ou realizadas con textos en lingua galega.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, EI1, EI2, EI4, EI5

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
O repertorio de lied	Estudo e interpretación do repertorio de lied (canción española, cantiga galega, lied alemán, canción de cámara italiana, mélodie francesa, song inglesa, etc.). Estilos, autores e características.	Todas
Técnica vocal aplicada ao repertorio liederístico	Ejercicios técnico-vocais e musicais e a súa aplicación práctica ao repertorio liederístico.	Todas
Interpretación estilística e expresiva	Cofieceremento do repertorio liederístico: tipos de Lied, características, estilo. Contexto histórico-estilístico do repertorio. Tratamento vocal diferenciado en función do estilo e autor. Análise do texto musical e dramático e o autor. Traballo das posibilidades expresivas e creativas en relación coa interpretación musical. Traballo de destrezas e conceptos tales como a memoria musical, elementos formais, liña melódica, etc.	Todas
A dicción	A fonética dos idiomas cantados. Aplicación das particularidades lingüísticas e fonéticas das obras a interpretar.	Todas
As TIC e os seus beneficios no estudo.	Aplicacións das TIC á aprendizaxe vocal, musical e dramática.	Esporádicas
Metodoloxía de traballo autónomo	Actividades para o estudo individual do/a alumno/a: Análise do repertorio, lectura musical das obras, Dominio técnico-vocal e musical, propostas de dinámicas e agóxica. Análise do texto dramático. Preparación para a interpretación ante público.	Todas
Total de sesións por cuadrimestre		19

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN			1.º curso		2.º curso	
			I	II	III	IV
HORAS PRESENCIAIS	Avaliación inicial	A avaliación inicial realizarase durante a primeira semana do curso escolar co fin de identificar as dificultades do alumnado, así como as súas necesidades de atención educativa	1		1	
	Clases teórico-prácticas	Aspectos teóricos e estilísticos así como vocais e a súa aplicación práctica ás diversas obras do repertorio liederístico propio do/da alumno/a.	16	17	16	17
	Exposicións públicas	Audicións públicas do repertorio de curso que deberá ser interpretado de memoria agás o oratorio.	2	2	2	2
HORAS NON PRESENCIAIS	Traballo Persoal	Práctica e estudo persoal do traballo técnico e musical. Estudo das obras do repertorio lírico asignado polo profesor/a tanto dos aspectos musicais como dos textuais e dramáticos (transcricións fonéticas, traducións, traballos escritos sobre a obra, autor e estilo. Pesca de información, lectura, escoita e visionado de diversas fontes de documentación (libros, artigos, vídeos, audios, entrevistas, etc.).	26	26	26	26
Total de horas por cuadrimestre			45	45	45	45

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Audición pública*	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 5 obras de memoria agás o oratorio.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, E11, E12, E14, E15, E10, E15	50%

Traballo Persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superacións das distintas fases da aprendizaxe das obras do repertorio, a implicación do alumno/a, o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T2, T4, T6, T17, X5, X11, X17, X24, E16	50%
-------------------------	---	--	-----

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..

AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)

Audición pública	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 5 obras de memoria agás o oratorio.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, E11, E12, E4, E15,E110	50%
Traballo Persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superacións das distintas fases da aprendizaxe das obras do repertorio, a implicación do alumno/a, o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T2, T4, T6, T17, X5, X11, X17, X24, E16	50%

AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)

Audición pública	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 5 obras de memoria.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, E11, E12, E4, E15,E110	100%
-------------------------	---	---	------

EXTRAORDINARIA

Audición pública	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 5 obras de memoria.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, E11, E12, E4, E15,E110	100%
-------------------------	---	---	------

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

Repertorio:

Lied alemán: álbumes de lieder de Schubert, Schumann, Brahms, Mozart, Fauré, Poulenc, Mahler, Wolf, Strauss etc.
Canción Española: cancións de Falla, Granados, García Abril, Turina, Albéniz, Toldraá, Obradors, Montsalvatge, Mompou, etc.
Canción galega e en galego: cancións de Montes, Rodolfo, Bal y Gay, Chané, Granados, Toldrá, García Abril, etc.
Canción de cámara italiana: cancións de Rossini, Bellini, Donizetti, Verdi, Puccini, Tosti, etc.
Mélodie francesa: mélodies de Faureé, Debussy, Massenet, Gounod, Satie, Hahn, Chabrier, Franck, Saint-Saëns, etc.
Art Song inglesa: Haydn, Purcell, Stanford, Britten, Vaughan Williams, Warlock, Quilter, Finzi, etc.
Outros: canción rusa (Glinka, Tchaikovsky,...); canción hispano-americana e brasileiro-portuguesa (Villalobos, Ginastera, etc.),...

Libros:

Adams, D. *Diction for singers*. Oxford University Press
Faure, Michel, Le Roux, François. *Histoire et poétique de la mélodie française*. Vicents Vivès, 2000.
Fischer-Dieskau, Dietrich: *Los Lieder de Schubert*. Alianza Musica. 1989.
Hallmark, Rufus, ed. *German Lieder in the Nineteenth Century*. New York: Schirmer, 1996.
Parsons, James, ed. *The Cambridge Companion to the Lied*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004.
François-Sappey, B. et Cantagrel, G. *Guide de la mélodie et du lied*. Fayard. Paris. 1994.
Pérez Cárceles, Fernando. *Los Lieder de Schubert (I,II,III)*. Ed. Hyperion (Poesía). Madrid. 2005.
Pérez Cárceles, Fernando. *Los Lieder de Schumann (I,II)*. Ed. Hyperion (Poesía). Madrid. 2010.
Streletski, Gérard: *Aspects de la mélodie française*. Ed. Symétrie, 2008.
Viloria, Judith G.: *El Lied Clásico. Haydn, Mozart y Beethoven*. Ed. Hyperion (Poesía). Madrid. 2003.

Recursos en liña:

Monsegur Vaillant sings to her own accompaniment at the piano (Grabaciones gratuitas de todos los Lieder de Franz Schubert): http://www.das-lied.org/index.php?option=com_content&view=category&id=34&Itemid=28&lang=es
Petrucci Music Library (partituras en liña): www.imslp.org
Sheet Music Archive (catálogo de obras en liña): www.sheetmusicarchive.net
The LiederNet Archive (textos traducidos de lieder): <https://www.lieder.net>
William and Gayle Cook Music Library (colección de lieder en inglés, alemán y francés): <http://www.dlib.indiana.edu/variations/scores/song.html>

Programación docente de Repertorio de Ópera e Zarzuela (I a IV)

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro e 171/2016, do 24 de novembro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA REPERTORIO DE Ópera E Zarzuela

ESPECIALIDADE									ITINERARIO	CANTO
CARÁCTER									TIPO DE CLASES	Individual
DEPARTAMENTO	CANTO								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	José Antonio Campo
CURSOS	1.º curso	2.º curso			3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	José Antonio Campo
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1
ETCS/ CUADRIMESTRE				1'5	1,5	1,5	1,5		Idiomas	Galego, Castelán, Francés, Inglés, alemán, italiano
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	José Antonio Campo Edesa				joseant_campo@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	
	Patricia Blanco Piñeiro				patriciablanc@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	
	Noa Outomuro González				noa_outomuro@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Interpretación de obras diversas do xénero de ópera e zarzuela, segundo as características vocais do/a alumno/a, coa necesaria eficiencia técnica, e adecuación ao xénero, autor e época á que pertence. Desenvolvemento das dimensións básicas da interpretación destes xéneros, con acompañamento pianístico.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior..
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	A disciplina ten relación directa cos contidos de outras disciplinas específicas do itinerario, tales coma o canto ou Idiomas, ou Historia do canto. Está tamén relacionada de maneira propedéutica cos contidos da disciplina de Música de cámara e os contidos de repertorio do séculos XX-XXI. A disciplina debe capacitar ao alumnado para una interpretación de alto nivel no repertorio de estes xéneros musicais, afondado no seu estilo e características.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T4, T5, T6, T13, T17.
XERAIS	X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24.
ESPECÍFICAS	EI1, EI2, EI4, EI5, EI6, EI10.

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Discernir os diferentes estilos musicais das diferentes épocas e autores.	T1, T2, T4, T6, T17, X5, X11, X17, X24, EI6
Afondar en todos os aspectos técnicos e estilísticos de cada unha das obras a traballar.	T1, T2, T4, T5, T6, T17, X5, X11, X17, X24, EI6
Desenvolver unha capacidade interpretativa que lle permita abordar o repertorio correspondente.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, EI1, EI2, EI4, EI5, EI10
Controlar as características da propia voz: extensión, timbre, flexibilidade, cor, e poder utilízalas en todo tipo de calidades expresivas.	T1, T2, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21

Desenvolver os recursos vocais que lle permitan aplicar os coñecementos de fonética e prosodia particulares de cada lingua.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, E11, E15
Contribuír á divulgación da música en lingua castelá, así como da música de compositores galegos e/ou realizadas con textos en lingua galega.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, E11, E12, E14, E15

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
O repertorio de Ópera e zarzuela	Estudo e interpretación do repertorio de ópera e zarzuela . Estilos, autores e características.	Todas
Técnica vocal aplicada ao repertorio lírico teatral	Exercicios técnico-vocais e musicais e a súa aplicación práctica ao repertorio lírico teatral.	
Interpretación estilística e expresiva	Coñecemento do repertorio lírico teatral. Contexto histórico-estilístico do repertorio. Tratamento vocal diferenciado en función do estilo e autor. Análise do texto musical e dramático e o autor. Traballo das posibilidades expresivas e creativas en relación coa interpretación musical. Traballo de destrezas e conceptos tales como a memoria musical, elementos formais, liña melódica, etc.	Todas
A dicción	A fonética dos idiomas cantados. Aplicación das particularidades lingüísticas e fonéticas das obras a interpretar.	Todas
As TIC e os seus beneficios no estudo.	Aplicacións das TIC á aprendizaxe vocal, musical e dramática.	Esporádicas
Metodoloxía de traballo autónomo	Actividades para o estudo individual do/a alumno/a: Análise do repertorio, lectura musical das obras, Dominio técnico-vocal e musical, propostas de dinámicas e agónica. Análise do texto dramático. Preparación para a interpretación ante público.	Todas
Total de sesións por cuadrimestre		19

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN			2.º curso		3.º curso		4.º curso	
			IV	V	VI	VII		
HORAS PRESENCIAIS	Avaliación inicial	A avaliación inicial realizarase durante a primeira semana do curso escolar co fin de identificar as dificultades do alumnado, así como as súas necesidades de atención educativa.	1	1			1	
	Clases teórico-prácticas	Aspectos teóricos e estilísticos así como vocais e a súa aplicación práctica ás diversas obras do repertorio lírico teatral propio do/da alumno/a.	16	16	17		16	
	Exposicións públicas	Audicións públicas do repertorio de curso que deberá ser interpretado de memoria.	2	2	2		2	
HORAS NON PRESENCIAIS	Traballo Persoal	Práctica e estudo persoal do traballo técnico e musical. Estudo das obras do repertorio lírico asignado polo profesor/a tanto dos aspectos musicais como dos textuais e dramáticos (transcricións fonéticas, traducións, traballos escritos sobre a obra, autor e estilo. Pescuda de información, lectura, escoita e visionado de diversas fontes de documentación (libros, artigos, vídeos, audios, entrevistas, etc.). A exposición do traballo de curso farase nas clases prácticas e nas audicións públicas e/ou a través das diversas plataformas dixitais (Cesga, Drive, etc.).	26	26	26		26	
Total de horas por cuadrimestre			45	45	45		45	

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Audición pública	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 5 obras de memoria agás o oratorio.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, E11, E12, E14, E15, E10, E15	50%

Traballo Persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superacións das distintas fases da aprendizaxe das obras do repertorio, a implicación do alumno/a, o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T2, T4, T6, T17, X5, X11, X17, X24, E16	50%
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
Audición pública	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 5 obras de memoria agás o oratorio.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, E1, E2, E4, E5, E10, E15	50%
Traballo Persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superacións das distintas fases da aprendizaxe das obras do repertorio, a implicación do alumno/a, o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T2, T4, T6, T17, X5, X11, X17, X24, E16	50%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
Audición pública	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 5 obras de memoria.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, E1, E2, E4, E5, E10, E15	100%
EXTRAORDINARIA			
Audición pública	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 5 obras de memoria.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, E1, E2, E4, E5, E10, E15	100%
ERASMUS			
Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.			
Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.			
7. Alumnado con necesidades educativas especiais			
DESCRIPCIÓN		CRITERIOS E PAUTAS	
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.		Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.	
8. Bibliografía, materiais e documentos			
<p>Repertorio: Ópera e zarzuela</p> <p>Libros:</p> <p>ADAMS, D.: <i>Diction for singers</i>. Oxford University Press</p> <p>SADIE, S.(coord.): <i>The New Grove Dictionary of Opera</i>. Ed. Macmillan Press, Londres, 1992</p> <p>AMORÓS, A.: <i>La zarzuela de cerca</i>. Ed. Espasa-Calpe, Madrid, 1987</p> <p>L. IGLESIAS DE SOUZA: <i>Teatro Lírico Español</i>. Ed. Diputación de A Coruña, 1992</p> <p>COTARELO Y MORI, Emilio: <i>Historia de la zarzuela o sea el drama lírico en España, desde su origen a fines del siglo XIX</i>. Ed. Música Hispana 2001</p> <p>R. ALIER Y A. ESTANY: <i>Guía universal de la ópera</i>. Ed. Robinbook, Barcelona, 2001</p> <p>KUNZE, S: <i>Las óperas de Mozart</i>. Alianza editorial, Madrid 1990</p> <p>Edicións recomendadas: ICCMU y SGAE (zarzuela)</p> <p>Edicións recomendadas: Bärenreiter y Ricordi (ópera)</p> <p>Petrucchi Music Library (partituras en línea): www.imslp.org</p> <p>Sheet Music Archive (catálogo de obras en línea): www.sheetmusicarchive.net</p> <p>Libretos: , http://www.kareol.es</p>			

Programación docente de Repertorio de Oratorio (I a II)

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro e 171/2016, do 24 de novembro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA REPERTORIO DE ORATORIO

ESPECIALIDADE									ITINERARIO	CANTO
CARÁCTER									TIPO DE CLASES	Individual
DEPARTAMENTO	CANTO								XEFE DO DEPARTAMENTO	José Antonio Campo
CURSOS	1.º curso	2.º curso			3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	José Antonio Campo
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1
ETCS/ CUADRIMESTRE	1,5	1,5							Idiomas	Galego, Castelán, Francés, Inglés, alemán, italiano
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	José Antonio Campo Edesa				joseant_campo@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	
	Patricia Blanco Piñeiro				patriciablanco@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	
	Noa Outomuro González				noa_outomuro@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	

2. Descriptor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	I Interpretación de obras diversas do xénero de oratorio (misas, cantatas, motetes...) , adecuadas ás características vocais, coa correcta eficiencia técnica e adecuación ao xénero, época e autor/a.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	A disciplina ten relación directa cos contidos de outras disciplinas específicas do itinerario, tales coma o canto, concertación ou idiomas, ou Historia do canto. Está tamén relacionada de maneira propedéutica cos contidos da disciplina de Música de cámara e de concertación. A disciplina debe capacitar ao alumnado para una interpretación de alto nivel no repertorio de diferentes xéneros musicais de compositores do afondado no seu estilo e características.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T4, T5, T6, T13, T17.
XERAIS	X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24.
ESPECÍFICAS	EI1, EI2, EI4, EI5, EI6, EI10.

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Discernir os diferentes estilos musicais das diferentes épocas e autores.	T1, T2, T4, T6, T17, X5, X11, X17, X24, EI6
Afondar en todos os aspectos técnicos e estilísticos de cada unha das obras a traballar.	T1, T2, T4, T5, T6, T17, X5, X11, X17, X24, EI6
Desenvolver unha capacidade interpretativa que lle permita abordar o repertorio correspondente.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, EI1, EI2, EI4, EI5, EI10
Controlar as características da propia voz: extensión, timbre, flexibilidade, cor, e poder utilízalas en todo tipo de calidades expresivas.	T1, T2, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21

Desenvolver os recursos vocais que lle permitan aplicar os coñecementos de fonética e prosodia particulares de cada lingua.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, E11, E15
---	--

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
O repertorio de oratorio	Estudo e interpretación do repertorio de oratorio (oratorios, misas, cantatas, motetes etc.). Estilos, autores e características.	TODAS
Técnica vocal aplicada ao repertorio de oratorio	E exercicios técnico-vocais e musicais e a súa aplicación práctica ao repertorio de oratorio.	TODAS
Interpretación estilística e expresiva	Coñecemento do repertorio de oratorio: tipos, características, estilo. Contexto histórico-estilístico do repertorio. Tratamento vocal diferenciado en función do estilo e autor. Análise do texto musical e dramático e o autor. Traballo das posibilidades expresivas e creativas en relación coa interpretación musical. Traballo de destrezas e conceptos tales como a memoria musical, elementos formais, liña melódica, etc	TODAS
A dicción	A fonética dos idiomas cantados. Aplicación das particularidades lingüísticas e fonéticas das obras a interpretar.	TODAS
As TIC e os seus beneficios no estudo.	Aplicacións das TIC á aprendizaxe vocal, musical e dramática.	Esporádicas
Metodoloxía de traballo autónomo	Actividades para o estudo individual do/a alumno/a: Análise do repertorio, lectura musical das obras, Dominio técnico-vocal e musical, propostas de dinámicas e agónica. Análise do texto dramático. Preparación para a interpretación ante público.	TODAS
Total de sesións por cuadrimestre		19

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN			1.º curso	
			I	II
HORAS PRESENCIAIS	Avaliación inicial	A avaliación inicial realizarase durante a primeira semana do curso escolar co fin de identificar as dificultades do alumnado, así como as súas necesidades de atención educativa..	1	
	Clases teórico-prácticas	Aspectos teóricos e estilísticos así como vocais e a súa aplicación práctica ás diversas obras do repertorio propio do/da alumno/a.	17	18
	Exposicións públicas	Audicións públicas do repertorio de curso que deberá ser interpretado de memoria agás o oratorio.	2	2
HORAS NON PRESENCIAIS	Traballo Persoal	Práctica e estudo persoal do traballo técnico e musical. Estudo das obras do repertorio lírico asignado polo profesor/a tanto dos aspectos musicais como dos textuais e dramáticos (transcricións fonéticas, traducións, traballos escritos sobre a obra, autor e estilo. Pescuda de información, lectura, escoita e visionado de diversas fontes de documentación (libros, artigos, vídeos, audios, entrevistas, etc.). A exposición do traballo de curso farase nas clases prácticas e nas audicións públicas.	25	25
Total de horas por cuadrimestre			45	45

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Audición pública	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 5 obras de memoria agás o oratorio.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, E11, E12, E14, E15, E110	50%
Traballo Persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe das obras do repertorio, a implicación do alumno/a, o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, E11, E12, E14, E15, E110	50%

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..

AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
Audición pública	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 5 obras de memoria agás o oratorio.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, E1, E2, E4, E5, E10	50%
Traballo Persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe das obras do repertorio, a implicación do alumno/a, o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, E1, E2, E4, E5, E10	50%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
Audición pública*	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 5 obras de memoria.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, E1, E2, E4, E5, E10	100%
EXTRAORDINARIA			
Audición pública	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 5 obras de memoria.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, E1, E2, E4, E5, E10	100%
ERASMUS			

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto legislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.

8. Bibliografía, materiais e documentos

S. SADIE (coord.): *The New Grove Dictionary of Opera*. Ed. Macmillan Press, Londres, 1992
H. E. SMITHER: *A history of the Oratorio*. Ed. he University of North Carolina Press, Chapel Hill, 1977
K. PAHLEN: *The world of the Oratorio*. Ed. Scholar Press, Zurich, 1985

Edicións recomendadas: Peters, Breitkopf y Bärenreiter (oratorio)

Petrucci Music Library (partituras en línea): www.imslp.org

Sheet Music Archive (catálogo de obras en línea): www.sheetmusicarchive.net

Libretos: <http://www.kareol.es>

<http://forum.worldreference.com>

<http://www.duden.de>

Programación docente de Repertorio dos séculos XX e XXI (I-II)

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro e 171/2016, do 24 de novembro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA REPERTORIO dos Séculos XX e XXI

ESPECIALIDADE									ITINERARIO	CANTO
CARÁCTER									TIPO DE CLASES	Individual
DEPARTAMENTO	CANTO								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	José Antonio Campo
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	José Antonio Campo
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1
ETCS/ CUADRIMESTRE					2	2			Idiomas	Galego, Castelán, Francés, Inglés, alemán, italiano
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	José Antonio Campo Edesa				joseant_campo@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	
	Patricia Blanco Piñeiro				patriciablanco@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	
	Noa Outomuro González				noa_outomuro@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Interpretación de obras escritas nos séculos XX-XXI abrangendo diferentes xéneros vocais (ópera, Lied, Oratorio, etc.), tendo en conta as características vocais do/a alumno/a, desenvolvendo unha técnica e adecuándose ás características do estilo do autor e xénero delas. Desenvolvemento das dimensións básicas da interpretación de obras destes séculos, con acompañamento pianístico.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	A disciplina ten relación directa cos contidos de outras disciplinas específicas do itinerario, tales coma o canto ou Idiomas, ou Historia do canto. Está tamén relacionada de maneira propedéutica cos contidos da disciplina de Música de cámara. A disciplina debe capacitar ao alumnado para una interpretación de alto nivel no repertorio de diferentes xéneros musicais de compositores do século XX-XXI, afondado no seu estilo e características.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T4, T5, T6, T13, T17.
XERAIS	X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24.
ESPECÍFICAS	E11, E12, E14, E15, E16, E110.

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Discernir os diferentes estilos musicais das diferentes épocas e autores.	T1, T2, T4, T6, T17, X5, X11, X17, X24, E16
Afondar en todos os aspectos técnicos e estilísticos de cada unha das obras a traballar.	T1, T2, T4, T5, T6, T17, X5, X11, X17, X24, E16
Desenvolver unha capacidade interpretativa que lle permita abordar o repertorio correspondente.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, E11, E12, E14, E15, E110
Controlar as características da propia voz: extensión, timbre, flexibilidade, cor, e poder utilizalas en todo tipo de calidades expresivas.	T1, T2, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21
Desenvolver os recursos vocais que lle permitan aplicar os coñecementos de fonética e prosodia particulares de cada lingua.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, E11, E15

Contribuír á divulgación da música en lingua castelá, así como da música de compositores galegos e/ou realizadas con textos en lingua galega. T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, E1, E2, E4, E5

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
O repertorio do século XX e XXI	Estudo e interpretación do repertorio do Século XX e XXI . Estilos, autores e características.	Todas
Técnica vocal aplicada ao repertorio do século XX e XXI	Exercicios técnico-vocais e musicais e a súa aplicación práctica ao repertorio do século XX e XXI	Todas
Interpretación estilística e expresiva	Coñecemento do repertorio do século XX e XXI Contexto histórico-estilístico do repertorio. Tratamento vocal diferenciado en función do estilo e autor. Análise do texto musical e dramático e o autor. Traballo das posibilidades expresivas e creativas en relación coa interpretación musical. Traballo de destrezas e conceptos tales como a memoria musical, elementos formais, liña melódica, etc.	Todas
A dicción	A fonética dos idiomas cantados. Aplicación das particularidades lingüísticas e fonéticas das obras a interpretar.	Todas
As TIC e os seus beneficios no estudo.	Aplicacións das TIC á aprendizaxe vocal, musical e dramática.	Esporádicas
Metodoloxía de traballo autónomo	Actividades para o estudo individual do/a alumno/a: Análise do repertorio, lectura musical das obras, Dominio técnico-vocal e musical, propostas de dinámicas e agónica. Análise do texto dramático. Preparación para a interpretación ante público.	Todas
Total de sesións por cuadrimestre		19

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN			3.º curso	
			V	VI
HORAS PRESENCIAIS	Avaliación inicial	A avaliación inicial realizarase durante a primeira semana do curso escolar co fin de identificar as dificultades do alumnado, así como as súas necesidades de atención educativa.	1	
	Clases teórico-prácticas	Aspectos teóricos e estilísticos así como vocais e a súa aplicación práctica ás diversas obras do repertorio propio do/da alumno/a.	16	17
	Exposicións públicas	Audicións públicas do repertorio de curso que deberá ser interpretado de memoria agás o oratorio.	2	2
HORAS NON PRESENCIAIS	Traballo Persoal	Práctica e estudo persoal do traballo técnico e musical. Estudo das obras do repertorio lírico asignado polo profesor/a tanto dos aspectos musicais como dos textuais e dramáticos (transcricións fonéticas, traducións, traballos escritos sobre a obra, autor e estilo. Pescuda de información, lectura, escoita e visionado de diversas fontes de documentación (libros, artigos, vídeos, audios, entrevistas, etc.).	41	41
Total de horas por cuadrimestre			60	60

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Audición pública	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 5 obras de memoria agás o oratorio.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, E1, E2, E4, E5, E10, E15	50%
Traballo Persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superacións das distintas fases da aprendizaxe das obras do repertorio, a implicación do alumno/a, o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T2, T4, T6, T17, X5, X11, X17, X24, E16	50%

*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..

AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adelantada-Dicembro-)			
Audición pública	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 5 obras de memoria agás o oratorio.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, E11, E12, E14, E15, E10, E15	50%
Traballo Persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superación das distintas fases da aprendizaxe das obras do repertorio, a implicación do alumno/a, o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T2, T4, T6, T17, X5, X11, X17, X24, E16	50%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
Audición pública	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 5 obras de memoria.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, E11, E12, E14, E15, E10, E15	100%
EXTRAORDINARIA			
Audición pública	Valoraranse o control técnico, a coherencia no estilo interpretativo e en concordancia coa forma e estética das pezas, e a capacidade artística e comunicativa. Deberanse interpretar 5 obras de memoria.	T1, T2, T5, T6, T13, T17, X1, X3, X5, X11, X17, X21, X24, E11, E12, E14, E15, E10, E15	100%
ERASMUS			
Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.			
Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.			
7. Alumnado con necesidades educativas especiais			
DESCRICIÓN		CRITERIOS E PAUTAS	
No marco do establecido no Real decreto legislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.		Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.	
8. Bibliografía, materiais e documentos			
<p>Repertorio: Século XX e XXI</p> <p>Libros: ADAMS, D.: <i>Diction for singers</i>. Oxford University Press SADIE, S.(coord.): <i>The New Grove Dictionary of Opera</i>. Ed. Macmillan Press, Londres, 1992 MANNING, J.: <i>New vocal Repertory</i>. Clarendon Press, Oxford 1994 AUNER, Joseph; FRISCH, Walter. <i>Music in the Twentieth and Twenty-First Centuries</i>. New York; London, W.W. Norton & Co, 2013. Con <i>Anthology for Music in the Twentieth and Twenty-First Centuries</i>. W.W. Norton & Co, 2013. BURKHOLDER, J. Peter; PALISCA, Claude (ed.) <i>Norton anthology of Western Music</i>, vol. 3, <i>Twentieth Century and After</i>. New York, W.W. Norton & Co, 2014 (7th Edition). COOK, Nicholas; POPLA, A. (eds.) <i>The Cambridge History of Twentieth-Century Music</i>. Cambridge University Press, 2004. DIBELIUS, Ulrich. <i>La música contemporánea a partir de 1945</i>. Madrid, Akal, 2004. GRIFFITHS, Paul. <i>Modern Music. The avant garde since 1945</i>. New York, George Braziller, 1981. LANZA, Andrea. <i>Historia de la música</i>, 12. <i>El siglo XX (tercera parte)</i>. Madrid, Turner, 1987. MORGAN, Robert P. <i>La música del siglo XX: una historia del estilo musical en la Europa y la América modernas</i>. Madrid, Akal, 1994. [Original New York, Norton, 1991] Con: <i>Antología de la música del siglo XX</i>. Madrid, Akal, 1998. NATTIEZ, Jean-Jacques (dir.) <i>Musiques. Une encyclopédie pour le XXIe siècle</i>. 1. <i>Musiques du XXIe siècle</i>. Paris, Actes Sud / Cité de la Musique, 2003. ROSS, Alex. <i>El ruido eterno. Escuchar al siglo XX a través de su música</i>. Barcelona, Seix Barral, 2009. TARUSKIN, Richard. <i>Music in the Late Twentieth Century</i>. Oxford History of Western Music, vol. 6, New York, Oxford University Press, 2010.</p> <p>Edicións recomendadas: ICCMU y SGAE (zarzuela) Edicións recomendadas: Bärenreiter y Ricordi (ópera) Edicións recomendadas: Peters, Breitkopf y Bärenreiter (oratorio)</p> <p>Petrucchi Music Library (partituras en línea): www.imslp.org Sheet Music Archive (catálogo de obras en línea): www.sheetmusicarchive.net Libretos: , http://www.kareol.es,</p>			

Programación Docente de TÉCNICAS DE CONTROL EMOCIONAL E CORPORAL

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro e 171/2016, do 24 de novembro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA TÉCNICAS DE CONTROL EMOCIONAL E CORPORAL

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	CANTO
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Colectiva
DEPARTAMENTO	CANTO								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	José A. Campo Edesa
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Patricia Blanco Piñeiro
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	2
ETCS/ CUADRIMESTRE				2					Idiomas	Galego, castelán, francés, italiano e inglés.
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	Patricia Blanco Piñeiro				patriciablancocsmvigo.com				Consultar táboa anexa	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Coñecemento básico da estrutura e función do aparello locomotor e do sistema nervioso. Desenvolvemento de hábitos posturais correctos que minimicen o risco durante a interpretación. Técnicas de respiración, relaxación, autocontrol, optimización da enerxía muscular, concentración e memoria aplicadas ao estudo e á actuación en público.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	A disciplina ten relación directa coas disciplinas propias de interpretación no canto (canto, repertorio, concertación, escena lírica, música de cámara e coro), de maneira que os coñecementos adquiridos na mesma axudarán ao dominio do uso do corpo e ao control emocional durante a interpretación da música vocal.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T6, T7, T11, T13, T15
XERAI	X8, X21, X24, X25
ESPECÍFICAS	EI4, EI6, EI10

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Adquirir coñecemento da importancia do bo uso do corpo no logro da boa execución vocal	T2, T3, T13, T15, X8, X24, EI4
Adquirir conciencia da importancia do desenvolvemento tónico-postural de xeito que se traballe sobre a correcta postura corporal	T2, T3, T6, T13, T15, X8, X24, EI4, EI10
Coñecer a estrutura e o funcionamento do aparato locomotor e do sistema nervioso	T2, T13, T15, X8, EI4
Coñecer e entender os principios da relaxación e da respiración, así coma coñecer os principais tipos de respiración e os métodos de relaxación fundamentais	T1, T2, T3, T6, T13, T15, X8, X25, EI4, EI10
Coñecer e aplicar as principais técnicas psicolóxicas de autocontrol emocional	T1, T2, T3, T6, T7, T11, T13, T15, X8, X21, X24, X25, EI4, EI6, EI10
Favorecer unha actitude positiva, de afrontamento axeitado da ansiedade e o estrés en xeral, contribuíndo á mellora da calidade de vida do estudante, a través do estudo e aplicación das diversas técnicas de autocontrol emocional e corporal	T3, T6, T7, T13, T15, X8, X24, EI4, EI6
Coñecer as principais técnicas que favorecen os procesos de concentración e memorización durante o estudo e a interpretación musical diante dun público	T1, T2, T3, T6, T13, T15, X8, X21, X24, X25, EI4, EI6, EI10

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1. O desenvolvemento tónico-postural	Aspectos fisiolóxicos do intérprete: patoloxías do aparello locomotor. Patoloxías do cantante e a súa prevención. O corpo e o instrumento. Ergonomía. Medidas de hixiene postural. Exercicios de concienciación e reeducación postural.	TODAS
2. O mecanismo do estrés	A fisioloxía humana e o estrés. A ansiedade escénica	TODAS
3. O mecanismo respiratorio e a relaxación	O papel da respiración na ansiedade e na relaxación durante a interpretación. Tipos de respiración. Exercicios para o control da respiración. Fundamentos, indicacións e contraindicacións das técnicas de relaxación. Métodos e exercicios para o control da tonicidade muscular e a relaxación.	TODAS
4. Autocontrol emocional, concentración e memoria	Visualización. Terapia racional emotiva. Técnicas que favorecen os procesos de concentración e memorización.	TODAS

		Total de sesións por cuadrimestre	19	
5. Metodoloxía e Planificación Docente				
TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN		HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Avaliación inicial	A avaliación inicial realizarase durante a primeira semana do curso escolar co fin de identificar as dificultades do alumnado, así como as súas necesidades de atención educativa.	1		1
Clases teórico- prácticas	Exposicións teóricas. Proposta de textos de lectura, seminarios e debate. Proposta de práctica de diversos exercicios de control postural, relaxación, respiración, concentración, etc.	16		16
Traballo individual	Práctica de exercicios de control postural, relaxación, respiración, concentración, etc. Lectura de textos e comentarios críticos. Pescuda de información. Traballos escritos. Exposicións.		41	41
Exame	Proba escrita teórico-práctica sobre os contidos da programación*	2		2
Total de horas por cuadrimestre				60
6. Avaliación				
FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN	
ORDINARIA				
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)				
Traballo persoal	Valorarase a asistencia activa e a calidade das aportacións de cada alumno/a durante os debates e as actividades feitas nas clases. O labor do estudante será avaliado cualitativa e cuantitativamente en cada unha das clases.	T1, T2, T3, T6, T7, T11, T13, T15, X8, X21, X24, X25, E14, E16, E110	60%	
	Valorarase a calidade dos traballos de curso (lectura de textos, comentarios críticos, resumos, exposicións, cuestionarios e test de avaliación, etc.). *Só serán avaliados os traballos debidamente entregados en prazo e forma. O plaxio nos traballos suporá a no cualificación dos mesmos.		40%	
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..				
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)				
Exame	Valorarase o coñecemento dos contidos recollidos na guía docente mediante unha proba que poderá conter comentarios de textos, preguntas de síntese, test e desenvolvemento. *Nas preguntas tipo test a respostas falidas contarán negativamente.	T1, T2, T3, T6, T7, T11, T13, T15, X8, X21, X24, X25, E14, E16, E110	60%	
Traballo persoal	Valorarase a calidade dos traballos de curso (lectura de textos, comentarios críticos, resumos, exposicións, cuestionarios e test de avaliación, etc.). *Só serán avaliados os traballos debidamente entregados en prazo e forma. O plaxio nos traballos suporá a no cualificación dos mesmos.		40%	
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)				
Exame	Valorarase o coñecemento dos contidos recollidos na guía docente mediante unha proba que poderá conter comentarios de textos, preguntas de síntese, test e desenvolvemento. *Nas preguntas tipo test a respostas falidas contarán negativamente.	T1, T2, T3, T6, T7, T11, T13, T15, X8, X21, X24, X25, E14, E16, E110	100%	
EXTRAORDINARIA				
Exame	Valorarase o coñecemento dos contidos recollidos na guía docente mediante unha proba que poderá conter comentarios de textos, preguntas de síntese, test e desenvolvemento. *Nas preguntas tipo test a respostas falidas contarán negativamente.	T1, T2, T3, T6, T7, T11, T13, T15, X8, X21, X24, X25, E14, E16, E110	100%	
ERASMUS				
Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.				
Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.				
7. Alumnado con necesidades educativas especiais				
DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS			
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberán cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.			
8. Bibliografía, materiais e documentos				

NECESARIOS PARA A PREPARACIÓN DAS CLASES E O EXAME	COMPLEMENTARIA
<ul style="list-style-type: none"> - Conable, B. (2012). Lo que todo músico tiene que saber sobre el cuerpo. Editorial Laertes. - García, R. (2015). Cómo preparar con éxito un concierto o audición. Ma non troppo - López de la Llave, A. Y Pérez-Llantada, M.C. (2005). Psicología para intérpretes artísticos. Thomson. Madrid. (Común coa material de Pedagogía do Canto I) - López de la Llave e Pérez-Llantada (2021). Psicología y artes escénicas. Desarrolla las habilidades psicológicas que pueden ayudarte como intérprete. Dykinson - Sardá, E. (2003): En forma. Ejercicios para músicos. Paidós. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ajuriaguerra, J. Ontogénesis de la postura. Yo y el Otro. Psicomotricidad. Revista de estudios y experiencias. Nº 45: 19-29. Madrid: CITAP, 1993. - Alexander, Gerda. La Eutonia. Paidós. Barcelona, 1998. - Bernstein, D.A. y Borkovec, T.D. Progressive Relaxation Training: a manual for the helping professions. Champaign. ILL: Research Press, 1973. - Calais Germain, Blandine (2004). Anatomía para el Movimiento (tomo IV: El gesto respiratorio). Ed. La Liebre de Marzo. - Conti, Gabriela (2007). Afinando las emociones Ed. Dunken. - Drake, Jonathan. Postura sana. Ed. Martínez Roca. Barcelona, 1992. - Dalía Cirujeda, G. (2004). Cómo superar la ansiedad escénica en músicos. Ediciones mundimúsica. Madrid. - García, R. (2017). Entrenamiento mental para músicos. Ma non troppo - Klöppel (2005). Ejercitación mental para músicos. Idea Books - Labrador, F. J. El estrés: Nuevas técnicas para su control. Madrid: Temas de hoy, 1992. - Labrador, F. J et al. Manual de técnicas de modificación y terapia de conducta. Pirámide, Madrid, 1993. - Lapassade G. La Bioenergética. Ed Granica. Barcelona, 1978. - Lowen A. Bioenergética. Ed. Diana. México, 1991. - Richard Brennan. El Manual de la Técnica Alexander. Paidotribo, 1991. - Richard Craze. La Técnica Alexander. Paidotribo, 1999. - Speads, Carola, H. ABC de la respiración. Edaf. Madrid, 1980.

Programación Docente de TÉCNICAS DE CONTROL EMOCIONAL E CORPORAL

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro e 171/2016, do 24 de novembro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA TÉCNICAS DE CONTROL EMOCIONAL E CORPORAL

ESPECIALIDADE	PEDAGOXIA								TITULACIÓN	Grado
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Colectiva
DEPARTAMENTO	Pedagogía								XEFE/A DO DEPARTAMENT	Mª Josefa Torres Estarque
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA	Patricia Blanco Piñeiro
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	2
ETCS/ CUADRIMESTRE				2					Idiomas	Galego, castelán, francés, italiano e inglés.
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	Patricia Blanco Piñeiro				patriciablanc@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Coñecemento básico da estrutura e función do aparello locomotor e do sistema nervioso. Desenvolvemento de hábitos posturais correctos que minimicen o risco durante a interpretación. Técnicas de respiración, relaxación, autocontrol, optimización da enerxía muscular, concentración e memoria aplicadas ao estudo e á actuación en público.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao grao superior, e para cuadrimestres diferentes ao primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas do cuadrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	A disciplina ten relación directa con disciplinas como psicopedagogía, técnicas de aula, formación e adestramento auditivo e vocal aplicado, didáctica e pedagogía musical.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T6, T7, T11, T13, T15
XERAIS	X8, X21, X24, X25
ESPECÍFICAS	E14, E16, E10

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Adquirir coñecemento da importancia do bo uso do corpo no logro da boa execución vocal e instrumental	T2, T3, T13, T15, X8, X24, E14
Adquirir conciencia da importancia do desenvolvemento tónico-postural de xeito que se traballe sobre a correcta postura corporal	T2, T3, T6, T13, T15, X8, X24, E14, E10
Coñecer a estrutura e o funcionamento do aparato locomotor e do sistema nervioso	T2, T13, T15, X8, E14
Coñecer e entender os principios da relaxación e da respiración, así coma coñecer os principais tipos de respiración e os métodos de relaxación fundamentais	T1, T2, T3, T6, T13, T15, X8, X25, E14, E10
Coñecer e aplicar as principais técnicas psicolóxicas de autocontrol emocional	T1, T2, T3, T6, T7, T11, T13, T15, X8, X21, X24, X25, E14, E16, E10
Favorecer unha actitude positiva, de afrontamento axeitado da ansiedade e o estrés en xeral, contribuíndo á mellora da calidade de vida do estudante, a través do estudo e aplicación das diversas técnicas de autocontrol emocional e corporal	T3, T6, T7, T13, T15, X8, X24, E14, E16
Coñecer as principais técnicas que favorecen os procesos de concentración e memorización durante o estudo e a interpretación musical diante dun público	T1, T2, T3, T6, T13, T15, X8, X21, X24, X25, E14, E16, E10

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
1. O desenvolvemento tónico-postural	Aspectos fisiolóxicos do intérprete: patoloxías do aparello locomotor. Patoloxías dos músicos e a súa prevención. O corpo e o instrumento. Ergonomía. Medidas de hixiene postural. Exercicios de concienciación e reeducación postural.	TODAS
2. O mecanismo do estrés	A fisioloxía humana e o estrés. A ansiedade escénica	TODAS
3. O mecanismo respiratorio e a relaxación	O papel da respiración na ansiedade e na relaxación durante a interpretación. Tipos de respiración. Exercicios para o control da respiración. Fundamentos, indicacións e contraindicacións das técnicas de relaxación. Métodos e exercicios para o control da tonicidade muscular e a relaxación.	TODAS
4. Autocontrol emocional, concentración e memoria	Visualización. Terapia racional emotiva. Técnicas que favorecen os procesos de concentración e memorización.	TODAS

		Total de sesións por cuadrimestre	19	
5. Metodoloxía e Planificación Docente				
TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN		HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Avaliación inicial	A avaliación inicial realizarase durante a primeira semana do curso escolar co fin de identificar as dificultades do alumnado, así como as súas necesidades de atención educativa.	1		1
Clases teórico- prácticas	Exposicións teóricas. Proposta de textos de lectura, seminarios e debate. Proposta de práctica de diversos exercicios de control postural, relaxación, respiración, concentración, etc.	16		16
Traballo individual	Práctica de exercicios de control postural, relaxación, respiración, concentración, etc. Lectura de textos e comentarios críticos. Pescuda de información. Traballos escritos. Exposicións.		41	41
Exame	Proba escrita teórico-práctica sobre os contidos da programación*	2		2
Total de horas por cuadrimestre				60
6. Avaliación				
FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS		PONDERACIÓN
ORDINARIA				
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)				
Traballo persoal	Valorarase a asistencia activa e a calidade das aportacións de cada alumno/a durante os debates e as actividades feitas nas clases. O labor do estudante será avaliado cualitativa e cuantitativamente en cada unha das clases.	T1, T2, T3, T6, T7, T11, T13, T15, X8, X21, X24, X25, E14, E16, E10		60%
	Valorarase a calidade dos traballos de curso (lectura de textos, comentarios críticos, resumos, exposicións, cuestionarios e test de avaliación, etc.). *Só serán avaliados os traballos debidamente entregados en prazo e forma. O plaxio nos traballos suporá a no cualificación dos mesmos.			40%
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..				
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)				
Exame	Valorarase o coñecemento dos contidos recollidos na guía docente mediante unha proba que poderá conter comentarios de textos, preguntas de síntese, test e desenvolvemento. *Nas preguntas tipo test a respostas falidas contarán negativamente.	T1, T2, T3, T6, T7, T11, T13, T15, X8, X21, X24, X25, E14, E16, E10		60%
Traballo persoal	Valorarase a calidade dos traballos de curso (lectura de textos, comentarios críticos, resumos, exposicións, cuestionarios e test de avaliación, etc.). *Só serán avaliados os traballos debidamente entregados en prazo e forma. O plaxio nos traballos suporá a no cualificación dos mesmos.			40%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)				
Exame	Valorarase o coñecemento dos contidos recollidos na guía docente mediante unha proba que poderá conter comentarios de textos, preguntas de síntese, test e desenvolvemento. *Nas preguntas tipo test a respostas falidas contarán negativamente.	T1, T2, T3, T6, T7, T11, T13, T15, X8, X21, X24, X25, E14, E16, E10		100%
EXTRAORDINARIA				
Exame	Valorarase o coñecemento dos contidos recollidos na guía docente mediante unha proba que poderá conter comentarios de textos, preguntas de síntese, test e desenvolvemento. *Nas preguntas tipo test a respostas falidas contarán negativamente.	T1, T2, T3, T6, T7, T11, T13, T15, X8, X21, X24, X25, E14, E16, E10		100%
ERASMUS				
Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.				
Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.				
7. Alumnado con necesidades educativas especiais				
DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS			
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.			
8. Bibliografía, materiais e documentos				

NECESARIOS PARA A PREPARACIÓN DAS CLASES E O EXAME	COMPLEMENTARIA
<ul style="list-style-type: none"> - Conable, B. (2012). Lo que todo músico tiene que saber sobre el cuerpo. Editorial Laertes. - García, R. (2015). Cómo preparar con éxito un concierto o audición. Ma non troppo - López de la Llave, A. Y Pérez-Llantada, M.C. (2005). Psicología para intérpretes artísticos. Thomson. Madrid. (Común coa material de Pedagogía do Canto I) - López de la Llave e Pérez-Llantada (2021). Psicología y artes escénicas. Desarrolla las habilidades psicológicas que pueden ayudarte como intérprete. Dykinson - Sardá, E. (2003): En forma. Ejercicios para músicos. Paidós. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ajuriaguerra, J. Ontogénesis de la postura. Yo y el Otro. Psicomotricidad. Revista de estudios y experiencias. Nº 45: 19-29. Madrid: CITAP, 1993. - Alexander, Gerda. La Eutonía. Paidós. Barcelona, 1998. - Bernstein, D.A. y Borkovec, T.D. Progressive Relaxation Training: a manual for the helping professions. Champaign. ILL: Research Press, 1973. - Calais Germain, Blandine (2004). Anatomía para el Movimiento (tomo IV: El gesto respiratorio). Ed. La Liebre de Marzo. - Conti, Gabriela (2007). Afinando las emociones Ed. Dunken. - Drake, Jonathan. Postura sana. Ed. Martínez Roca. Barcelona, 1992. - Dalía Cirujeda, G. (2004). Cómo superar la ansiedad escénica en músicos. Ediciones mundimúsica. Madrid. - García, R. (2017). Entrenamiento mental para músicos. Ma non troppo - Klöppel (2005). Ejercitación mental para músicos. Idea Books - Labrador, F. J. El estrés: Nuevas técnicas para su control. Madrid: Temas de hoy, 1992. - Labrador, F. J et al. Manual de técnicas de modificación y terapia de conducta. Pirámide, Madrid, 1993. - Lapassade G. La Bioenergética. Ed Granica. Barcelona, 1978. - Lowen A. Bioenergética. Ed. Diana. México, 1991. - Richard Brennan. El Manual de la Técnica Alexander. Paidotribo, 1991. - Richard Craze. La Técnica Alexander. Paidotribo, 1999. - Speads, Carola, H. ABC de la respiración. Edaf. Madrid, 1980.

Programación docente de TÉCNICA CORPORAL (I- III)

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro e 171/2016, do 24 de novembro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA TÉCNICA CORPORAL

ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN								ITINERARIO	CANTO
CARÁCTER	B) Obrigatoria								TIPO DE CLASES	Colectiva
DEPARTAMENTO	Canto								XEFE/A DO DEPARTAMENTO	José A. Campo Edesa
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	Noa Outomuro González
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	1
ETCS/ CUADRIMESTRE	1,5	1,5	1,5						Idiomas	Galego, Castelán, Italiano
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	Noa Outomuro González				noaoutomuro@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Adestramento do corpo para a interpretación vocal e/ou actoral, desenvolvendo hábitos beneficiosos e necesarios para o coidado do aparello fonador e o desenvolvemento da actividade artística.
COÑECEMENTOS PREVIOS	Os requiridos na proba de acceso ao Grado Superior, e en cuatrimestres distintos do primeiro, coñecementos e habilidades adquiridas no cuatrimestre anterior.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	Técnica corporal é unha disciplina que ten como obxectivo desenvolver as técnicas de movemento e as capacidades expresivas propias do corpo. A disciplina Técnica Corporal, deberá capacitar ao alumnado para dominar completamente as técnicas de interpretación no repertorio Lírico, explotando as capacidades expresivas corporais e as capacidades de interpretación na escena así como coñecer e empregar e empregar axeitadamente os elementos do movemento corporal, espazo, tempo e enerxía.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T6, T13,
XERAIS	X3, X7, X8, X9, X11, X21, X24, X26
ESPECÍFICAS	EI 2, EI4, EI10

3. Obxectivos

DESCRIPCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Entrenamento do corpo para a actividade para a interpretación vocal e actoral, desenvolvendo hábitos beneficiosos e necesarios para o coidado do aparello fonador e desenvolvemento da actividade artística.	T2, I3, T13, X8, X21, X24, X26, EI2, EI4, EI10
Coñecer e preparar o corpo coma ferramenta do traballo actoral.	T2, I3, T13, X8, X9, X21, X24, X26, EI2, EI4, EI10
Distinguir os elementos corporais que interveñen nos procesos creativos, potenciando as capacidades expresivas e comunicativas.	T2, T6, T13, X8, X9, X21, X24, X26, EI2, EI10
Afondar na expresión corporal dende un punto de vista analítico e creativo.	T2, T6, T13, X8, X18, X21, X24, X26, EI2, EI10

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
Elementos do movemento corporal	Esquema corporal, Dinamorrítmos e octavos	Todas
Expresión corporal	Corpo, xesto e movemento expresivo	Todas
Técnicas corporais no canto	Respiración e relaxación, articulación e dicción	Todas
Técnicas actorais.	Construcción de persoaxes, caracterización etc	Todas
As Tic e os seus beneficios no estudo.	Aplicacións das TIC á aprendizaxe vocal, musical e dramática.	Esporádicas

Total de sesións por cuadrimestre

19

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN			1.º curso		2.º curso
			I	II	III
HORAS PRESENCIAIS	Avaliación inicial	A avaliación inicial realizarase durante a primeira semana do curso escolar co fin de identificar as dificultades do alumnado, así como as súas necesidades de atención educativa:	1		1
	Traballo corporal	Exercicios individuais e grupais. Participación activa. Uso de fragmentos musicais e imaxes. Uso de obxectos. Formulación práctica enfocada en dúas vertentes: A realización de improvisacións dirixidas a traballar os distintos temas e o traballo sobre textos teatrais e manexo do corpo..	25	26	25
	Probas ou audicións	Mostrar habilidades e ferramentas adquiridas durante o curso no escenario. Traballo escrito. Práctica de textos cantados e declamados. Traballo sobre documentos en vídeo, audio e escritos. Entrega e exposición do traballo de curso.	2	2	2
HORAS NON PRESENCIAIS	Traballo Persoal	Práctica e estudo persoal do traballo técnico. A exposición do traballo de curso farase nas clases prácticas e nas audicións públicas.	17	17	17
Total de horas por cuadrimestre			45	45	45

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
ORDINARIA			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Con avaliación continua)			
Audición pública	Valoraranse no alumno a presenza escénica nunha obra. A súa capacidade de metamorfosis e a súa destreza comunicativa.	T1, T3, T6, T13, X7, X8, X9, X11, X21, X24, EI 2, EI4, EI10	80%
Traballo Persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superacións das distintas fases da aprendizaxe, a implicación do alumno/a, o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T2, T3, T6, T13, X3, X7, X8, X9, X11, X21, X24, X26, EI 2, EI4, EI10	20%
*As faltas de asistencia (3 faltas a clases de Cámara / Conxunto ou 4 faltas no resto das disciplinas) suporán a perda do dereito á avaliación continua. Cando isto aconteza, o profesor/a da disciplina actuará segundo o protocolo aprobado..			
AVALIACIÓN ORDINARIA (Convocatoria adiantada-Decembro-)			
Audición pública	Valoraranse no alumno a presenza escénica nunha obra. A súa capacidade de metamorfosis e a súa destreza comunicativa.	T1, T3, T6, T13, X3, X8, X9, X11, X21, X24, EI 2, EI4, EI10	80%
Traballo Persoal	Valoraranse as capacidades adquiridas conforme á superacións das distintas fases da aprendizaxe, a implicación do alumno/a, o progresivo desenvolvemento da súa capacidade crítica e autonomía.	T1, T2, T3, T6, T13, X3, X7, X8, X9, X11, X21, X24, X26, EI 2, EI4, EI10	50%
AVALIACIÓN ALTERNATIVA (*Para alumnado con perda da Avaliación continua)			
Audición pública	Valoraranse no alumno a presenza escénica nunha obra. A súa capacidade de metamorfosis e a súa destreza comunicativa.	T1, T2, T3, T6, T13, X3, X7, X8, X9, X11, X21, X24, X26, EI 2, EI4, EI10	100%
EXTRAORDINARIA			
Audición pública	Valoraranse no alumno a presenza escénica nunha obra. A súa capacidade de metamorfosis e a súa destreza comunicativa.	T1, T2, T3, T6, T13, X3, X7, X8, X9, X11, X21, X24, X26, EI 2, EI4, EI10	100%
ERASMUS			
Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.			
Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.			

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto lexislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.
8. Bibliografía, materiais e documentos	
<p>LIBROS</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ DONNELLAN, D: <i>El actor y la diana</i>. Ed. Madrid, Fundamentos 2004 ▪ RICHARDS, T.: <i>Trabajar con Grotowski sobre las acciones físicas</i>. Barcelona, Alba Editorial, 2005 ▪ BROOK, P.: <i>La puerta abierta</i>. Barcelona, Alba Editorial, 2015 ▪ BERRY, C.: <i>La voz y el actor</i>. Barcelona. Alba Editorial, 2019 ▪ OSÍPOVNA KNÉBEL, M. : <i>El último Stanislavsky</i>. Ed. Fundamentos, Madrid, 1996 	
<p>RECURSOS EN LIÑA</p> <p>Libretos de óperas, cantatas, etc.: http://www.kareol.es</p> <p>Music Files: https://www.mfiles.co.uk/</p> <p>Opera Blogs: https://blogs.opera.com/news/</p> <p>Petrucci Music Library (partituras en liña): www.imsjp.org</p> <p>Revista especializada Ópera Actual: https://www.operactual.com/</p> <p>Sheet Music Archive (catálogo de obras en liña): www.sheetmusicarchive.net</p> <p>William and Gayle Cook Music Library (colección de lieder en inglés, alemán y francés): http://www.dlib.indiana.edu/variations/scores/song.html</p>	

Programación docente de TRABAJO FIN DE ESTUDOS

Ensinanzas Superiores de Música Título superior de música (ensinanzas reguladas polo Decreto 163/2015, do 29 de outubro e 171/2016, do 24 de novembro)

1. Identificación e contextualización

DISCIPLINA CANTO										
ESPECIALIDADE	INTERPRETACIÓN					ITINERARIO			CANTO	
CARÁCTER	B) Obrigatoria					TIPO DE CLASES			Individual	
DEPARTAMENTO	Canto					XEFE/A DO DEPARTAMENTO			José A. Campo Edesa	
CURSOS	1.º curso		2.º curso		3.º curso		4.º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA	José A. Campo Edesa
CUADRIMESTRE	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais	30
ETCS/ CUADRIMESTRE								10	Idiomas	Galego, castelán, francés, inglés, alemán
DOCENTES	NOME E APELIDOS				MAIL/TEL/WEB				TITORÍA	
	Patricia Blanco Piñeiro				patriciablanco@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	
	José Antonio Campo				joseant_campo@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	
	Noa Outomuro González				noa_outomuro@csmvigo.com				Consultar táboa anexa	

2. Descritor e competencias

Ver lista e descrición de competencias no anexo II do decreto 163/2015 (DOG do 16 de novembro de 2015)/171/2016

DESCRITOR	Interpretación dun concerto público con elaboración e defensa dun traballo académico que poderá versar sobre diversos aspectos do repertorio elixido, do seu instrumento ou calquera outra temática relacionada coa especialidade e itinerario
COÑECEMENTOS PREVIOS	Son coñecementos previos todos os abordados ao longo de todos os estudos conducentes á titulación na especialidade e itinerario correspondente. Requírese estar matriculado nos créditos da disciplina do traballo fin de estudos, así como o cumprimento dos prazos e normas establecidas no protocolo correspondente, aprobado polo centro. A presentación pública do TFE estará condicionada á superación de todas as disciplinas que integran o plan de estudos da súa especialidade.
RELACIÓN CON OUTRAS DISCIPLINAS	A disciplina do traballo fin de estudos ten relación directa con todas as disciplinas da especialidade e itinerario correspondente.
TRANSVERSAIS	T1, T2, T3, T4, T5, T6, T8, T14, T15, T16
XERAIS	X2, X3, X5, X6, X7, X8, X10, X13, X21, X25
ESPECÍFICAS	EI1, EI2, EI3, EI4, EI5, EI6, EI8, EI10

3. Obxectivos

DESCRCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Defensa dun traballo académico que poderá versar sobre diversos aspectos do repertorio elixido, do seu instrumento ou calquera outra temática relacionada coa especialidade e itinerario e que integre, sinteticamente e aplique os coñecementos teóricos adquiridos ao longo dos cursos e saber buscar e seleccionar información de xeito crítico.	T1, T2, T3, T4, T5, T6, T8, T14, T15, T16, X5, X8, X10, X13, X25, EI6.
Interpretar un concerto público onde se reflectan todos os coñecementos prácticos e artísticos adquiridos o longo das disciplinas cursadas.	T1, T2, T3, T6, T15, T16, X2, X3, X6, X7, X8, X13, X21, X25, EI1, EI2, EI3, EI4, EI5, EI8, EI10.

4. Contidos

TEMAS	DESCRITOR SUBTEMAS	SESIÓNS
Elaboración, exposición e defensa do traballo académico	<ol style="list-style-type: none"> A aprobación do proposta do Traballo académico seguirá o procedemento xeral descrito na ORDE do 21 de novembro de 2016 pola que se regula a ordenación das ensinanzas artísticas superiores de Música en desenvolvemento do Decreto 163/2015, así como tamén o recollido no <i>Protocolo do TFE</i> vixente para o curso académico actual. O traballo poderá versar sobre diversos aspectos do repertorio elixido, do seu instrumento ou calquera temática relacionada coa especialidade, tanto en aspectos históricos, estilísticos como didácticos, e aprobada polo departamento. Aspectos formais: Deberá ter unha extensión mínima de 20 páxinas, tamaño DIN A4, letra Arial tamaño 12, a dobre espazo, sen contar coas referencias bibliográficas e os títulos. Deberá estar debidamente presentado, cunha correcta encadernación, que permita a súa posterior garda na biblioteca do centro. Dito traballo deberá conter un resumo da mesma nun idioma estranxeiro, de entre 300 e 700 palabras. O traballo deberá conter as seguintes seccións: <ul style="list-style-type: none"> Portada cos datos identificativos: Título, Autor, Titor/a, Curso académico, Especialidade-Itinerario, Logo oficial do Conservatorio. Resumo/Abstract (dous idiomas, un deles estranxeiro) Índice Introdución: xustificación do tema, estado da cuestión, obxectivos, hipótese, de ser o caso, e metodoloxía. Corpo do traballo, organizado en capítulos, se é o caso. Conclusións / Resultados 	Todas

	<ul style="list-style-type: none"> • Bibliografía • Anexos documentais (opcional) <p>6. Respecto das características e número de exemplares a entregar do TA, seguirase o recollido no <i>Protocolo do TFE</i> vixente no curso académico.</p> <p>7. O alumno/a disporá dun máximo de 20 minutos para a defensa do seu traballo académico, a continuación o tribunal abrirá un proceso de debate ou poderá formular rolda de preguntas, cun máximo de 10 minutos para dita parte.</p> <p>8. Poderase facer uso de software para apoiar a presentación, no que se pode incluír audio e vídeo se é necesario. Do mesmo xeito, tamén se pode apoiar a presentación coa interpretacións de exemplos ou pasaxes co instrumento.</p>	
Recital público	<p>1. O programa de concerto terá carácter público e terá unha duración de entre 45 e 70 minutos, coa posibilidade dun descanso opcional que non computará no tempo e que non debe exceder de 15 minutos.</p> <p>2. A proposta do programa de dito concerto terá que ser aprobada polo departamento e será entregada na forma e prazos establecidos no protocolo aprobado polo centro. No caso de que se producise algunha modificación sobre o programa a interpretar deberá ser notificado mediante instancia dirixida ao departamento para a súa supervisión e aprobación, de ser o caso. Unha vez recibida a solicitude, o departamento resolverá ao respecto sobre dita posible modificación.</p> <p>3. O programa deberá estar integrado por pezas de un mínimo de tres estilos distintos e incluírá como mínimo tres linguas distintas.</p> <p>4. O alumno ou alumna poderá incluír no seu programa pezas de música de cámara o dúo sempre que non superen o 12% do tempo total do concerto. Para a interpretación destas obras o alumno presentará os seus propios acompañantes.</p> <p>5. Esixírase que todas as pezas solistas sexan interpretadas de memoria, salvo no caso do repertorio de oratorio.</p> <p>6. O alumno ou alumna deberá elaborar un programa de man con notas ao programa e unha breve presentación do intérprete. Respecto das copias a entregar das partituras do programa de concerto, seguirase o recollido no <i>Protocolo do TFE</i> vixente no curso académico.</p>	Todas

5. Metodoloxía e Planificación Docente

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN		HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Avaliación inicial	A avaliación inicial realizarase durante a primeira semana do curso escolar co fin de identificar as dificultades do alumnado, así como as súas necesidades de atención educativa.	1		1
Titorías individuais	Orientación e seguimento da preparación do recital e da elaboración do TA. (Teranse en conta as sesións dedicadas aos ensaios co/a pianista acompañante, de ser o caso).	Variable, dependendo do número de sesións de titorías realizadas		6-20
Recital	Interpretación pública ante tribunal do programa de concerto presentado	2		2
Exposición e defensa do TA	Presentación e defensa da memoria do traballo académico elaborado.	1		1
Traballo persoal:	Comprenderá <ul style="list-style-type: none"> • O estudo do programa de concerto presentado • A pescuda e a análise crítica das fontes de información para o desenvolvemento da temática do traballo escrito, a redacción da memoria e a preparación da exposición, empregando as ferramentas de software de edición e presentación axeitadas. 		277 - 291	277 - 291
Total horas				300

6. Avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	INDICADORES DE LOGRO	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
TRABALLO ACADÉMICO	Elaboración, exposición e defensa da memoria do TFE (Traballo Académico).* *A cualificación desta parte corresponderá á media aritmética das cualificacións outorgadas a cada un dos criterios de avaliación. É necesario obter un 5 como mínimo para aprobar a mesma.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Orixinalidade do obxecto de estudo e rigor na metodoloxía empregada. Aproximación ao obxecto de estudo desde unha perspectiva científica, performativa, histórica ou pedagóxica. (Ata 6 puntos) 2. Claridade na redacción do texto, coherencia na estruturación, rigor no manexo e uso das fontes bibliográficas e do sistema de citas empregado. (Ata 6 puntos) 3. Interese dos resultados e/ou conclusións achegadas. (Ata 4 puntos) 4. Claridade e orixinalidade na exposición pública: estruturación axeitada, coherencia entre o contido da exposición e o corpo do TA, uso de ferramentas de apoio e/ou interpretación propia de exemplos musicais. (Ata 4 puntos) 	T1, T2, T3, T4, T5, T6, T8, T14, T15, T16, X5, X8, X10, X13, X25, E16.	20%
RECITAL	Interpretación do programa de concerto amosando o necesario control técnico do instrumento.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Fidelidade ao estilo segundo a tradición interpretativa: control da ornamentación, do rubato, das agónicas e dinámicas, do fraseo e a articulación. (Ata 10 puntos) 2. Fidelidade aos aspectos interpretativos inherentes á forma e estética musical. (Ata 10 puntos) 	T1, T2, T3, T6, T15, T16, X2, X3, X6, X7, X8, X13, X21, X25, E11, E12, E13, E14, E15, E18, E110.	80%

	Aplicarase a cada unha das obras interpretadas no recital. (Ata 30 puntos)	3. De ser o caso, no repertorio de cámara ou en dúo unificación de criterios musicais e artísticos entre os membros da agrupación. (Ata 10 puntos) 4. Adecuación do xesto á interpretación musical, posta en escena axeitada ao contexto artístico e estético da obra, coñecemento e respecto das convencións e tradicións do recital público. (Ata 10 puntos) 5. Concentración ao longo do recital, control postural e da respiración, xestión da ansiedade escénica e control da memoria (de ser o caso). Achega persoal ao enriquecemento da interpretación. (Ata 10 puntos)		
Interpretación pública do programa de concerto amosando un estilo interpretativo coherente e concordante coa forma e estética de cada obra. Aplicarase a cada unha das obras interpretadas no concerto. (Ata 30 puntos)	Amosar as capacidades comunicativas necesarias para a interpretación en público. Aplicarase dun modo xeral para todo o recital. (Ata 20 puntos)			

ERASMUS

Os/as alumnos/as oficiais que participen en programas de intercambio internacional, deberán aportar unha certificación dos créditos realizados e a cualificación obtida no centro de destino. En caso contrario deberán examinarse dos contidos establecidos para esta materia igual que os restantes alumnos/as oficiais. Si os contidos cursados no centro de destino non se corresponden cos desta programación, o departamento decidirá a forma de avaliar os contidos non realizados ou non superados.

Os/as alumnos/as estranxeiros, participantes en programas de intercambio internacional, serán avaliados igual que os alumnos/as oficiais. No caso de non realizar un curso ou semestre completo, recibirán unha avaliación informativa e unha acreditación das horas lectivas realizadas.

7. Alumnado con necesidades educativas especiais

DESCRIPCIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
No marco do establecido no Real decreto legislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social, deberanse cumprir as disposicións vixentes en materia de promoción da accesibilidade.	Aqueles que estableza a Consellería competente en materia de Educación.